

**Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta
Katedra francouzského jazyka a literatury**

DIPLOMOVÁ PRÁCA

2011

Martina Hornišová

**Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta
Katedra francouzského jazyka a literatury**

Diplomová práce

POETIKA JACQUESA PRÉVERTA A VYUŽITIE JEHO POÉZIE VO VÝUČBE FRANCÚZSKEHO JAZYKA

vedúca diplomovej práce:	Dr. PhDr. Renáta Listíková, MCF
autor diplomovej práce:	Bc. Martina Hornišová
obor štúdia:	AJ-FJ, učiteľstvo ZŠ a SŠ
rok dokončenia práce:	2011

Prehlásenie:

Prehlasujem, že diplomovú prácu s názvom *Poetika Jaquesa Préverta a využitie jeho poézie vo výučbe francúzskeho jazyka* som vypracovala samostatne. Použitú literatúru a podkladové materiály uvádzam v priloženom zozname literatúry.

V Prahe dňa:

Vlastnoručný podpis:

Pod'akovanie:

Rada by som touto cestou vyjadrila pod'akovanie pani **Dr. PhDr. Renáte Listíkovej, MCF** za jej cenné rady a trpezlivosť pri vedení mojej diplomovej práce. Rovnako by som jej chcela pod'akovať za ústretovosť a pomoc pri získavaní potrebných informácií a podkladov.

ABSTRAKT

Názov diplomovej práce: *Poetika Jacquesa Préverta a využitie jeho poézie vo výučbe francúzskeho jazyka.*

Kľúčové slová: poetika, francúzska poézia, francúzsky šansón, poetický realizmus, surrealizmus, motivácia žiaka

Abstrakt: Cieľom našej diplomovej práce je zachytiť a pomenovať umelecký odkaz v diele Jacquesa Préverta, ktorý nesie v sebe nadčasovosť a témami každodenného života dokáže osloviť i súčasné generácie. Tajomstvo Prévertovho génia spočíva v tom, že hovorí jednoduchým jazykom, tak ako hovoria ľudia a oni mu rozumejú. Svoje posolstvo umocňuje pomocou príkladov a ilustrácií každodenného života, ktoré jeho diela robia prístupné každému. V práci sme sa sústredili hlavne na poetiku v jeho rozsiahlej umeleckej tvorbe. Poukázali sme na špecifiká poetického jazyka, jednoduchosť a prístupnosť jeho diela. Snažili sme sa invenčným a netradičným spôsobom priblížiť mladým ľuďom nielen jazyk ale aj kultúru francúzskej krajiny. Cieľ sme naplnili spracovaním troch pedagogických listov v Praktickej časti našej práce, ktoré majú slúžiť ako metodická pomôcka učiteľom francúzskeho jazyka.

ABSTRACT

Title of the thesis: *Poetics of Jacques Prévert's work of art and the exploitation of his poetry in a French language education.*

Keywords: poetics, French poetry, French chanson, poetic realism, surrealism, motivation

Abstract: The aim of this thesis was to intercept and denote an artistic legacy in Jacques Prévert's work of art which has an overtime value and is capable with its themes of everyday life to also address the contemporary generations. The magic of Prévert's genius consists in his simple language that is spoken by common men, all the people use this language and thus, they could understand it well. A poet intensifies his legacy by series of examples and illustrations of everyday life that make his works accessible for everyone. In a thesis, we have primarily paid attention to the poetics of his large artistic creation by pointing on the particularity of his poetic language, the simplicity and accessibility of his work. Through Prévert's poetry and chanson, we have tried to present French language to teenage students in an inventive and creative way not only as a language itself, but also as a cultural heritage of the country. We elaborated pedagogical sheets in a practical part of a thesis aimed to serve as a methodological resource for the French language teachers.

OBSAH

ÚVOD	7
1 Umelecká tvorba Jacqua Préverta ako fenomén 20. Storočia.....	9
1.1 Surrealizmus v živote umeleckého eléva.....	9
1.2 Parížske divadlo a <i>Le groupe Octobre</i>	12
1.3 Prévertova filmová a scenáristická tvorba.....	13
2 Poézia Jacquesa Préverta	18
2.1 Poetika pre všetkých	18
2.2 Témy poetickej tvorby Jacquesa Préverta	19
2.2.1 Ulica a Parížske zákutia	19
2.2.2 Láska „L amour“	20
2.2.3 Vtáci „Les oiseaux“	25
2.3 Výrazové prostriedky a štylistické znaky poézie Préverta	27
3 Francúzsky šansón s Prévertovým textom	33
3.1 Spolupráca Jacquesa Préverta s Josephom Kosmom	34
3.2 Najslávnejší hudobní interpreti francúzskych šansónov	35
4 Didaktické využitie poézie a piesne vo výučbe francúzskeho jazyka.....	37
4.1 Pedagogické prístupy k piesni vo výučbe	37
4.1.1 Pieseň a motivácia na hodine francúzskeho jazyka	38
4.1.2 Pieseň a poézia.....	39
4.1.3 Postup pri didaktickom využití piesne na vyučovacej hodine.....	40
4.2 Pedagogické prístupy k básni a poézii vo výučbe francúzštiny.....	41
4.2.1 Didaktické techniky ako zlepšiť prácu s poéziou na vyučovacej hodine francúzskeho jazyk	44

5	Pedagogické listy	47
5.1	Pedagogický list č.1. Poézia Jacquesa Préverta	47
5.1.1	Materiál na vypracovanie pre žiaka - Pedagogický list č.1	50
5.1.2	Správne riešenia k pedagogickému listu č.1	53
5.2	Pedagogický list č.2. Hudobné nástroje vo francúzskom šansóne	57
5.2.1	Materiál k vypracovaniu pre žiaka: Pedagogický list č.2	60
5.2.2	Správne riešenia k pedagogickému listu č. 2	66
5.3	Pedagogický list č.3. Francúzsky šansón a interpreti	69
5.3.1	Materiál k vypracovaniu pre žiaka: Pedagogický list č.3	70
5.3.2	Správne riešenia k pedagogickému listu č. 3	77
	ZÁVER.....	81
	RÉSUMÉ	83
	BIBLIOGRAFIA.....	88
	PRÍLOHA.....	92

ÚVOD

„Jako zázrakem... se z běžného života stává poezie“¹

Prévertove umenie presahuje hranice Francúzska a je neoddeliteľnou súčasťou európskej literatúry 20.storočia. Inšpirovali sme sa jeho poéziou v básnických zbierkach, textami k šansónom, filmami i divadelnými skečmi. Všetky tieto útvary majú spoločného menovateľa: dokážu každodennosť - ktorá je neoddeliteľnou súčasťou života každého z nás premeniť na poéziu a práve Prévert túto transformáciu ovláda brilantne. Nosnou témou našej diplomovej práce je originalita a rôznorodosť žánrov v umeleckej tvorbe vyjadrená prístupným ale zároveň poetickým jazykom, ktorý sa snažíme využiť na vyučovaní francúzskeho jazyka.

V prvej časti diplomovej práce sa budeme venovať širším historickým a kultúrnym kontextom, ktoré ovplyvňovali životný osud Jacqua Préverta a tým je nepochybne surrealistické hnutie v Paríži. Ak Préverta porovnáme so surrealistickými básnikmi, ktorí experimentovali s jazykom preto aby vyjadrili svoje filozofické náhľady a psychické stavy duše, Prévert sa vrátil vo svojej poetike k realite každodenného života a urobil to novým netradičným spôsobom. Takto vytvoril diela, ktoré sú prístupné každému. Používa čisté a jemné obrazy ako je detstvo, láska, zvieratá a neuniká do podvedomia ako je tomu u surrealistov. Jeho čitateľ nepotrebuje byť erudovaný na to, aby dokázal dešifrovať jednotlivé obrazy a odkazy.

Cez surrealistické hnutie, divadelné angažovanie, filmové scenáre a básnické zbierky sa dostaneme až k francúzskemu šansónu. Básnik sa inšpiruje piesňovou melodikou, pouličnými popevkami a hravosťou detských riekaniek. Často využíva voľný verš a jeho nepostrádateľný humor nesie v sebe všetky prívlastky, od láskavého až po čierny. Veľa básní je určených na hovorový prednes i hudobnú interpretáciu. Práve

¹ Prévert, J.: *Jen tak*, Praha, Státní nakladatelství KLHU, s. 125, preklad Jan Vladislav

táto originalita Préverta nás priviedla k úmyslu využiť jeho texty básní a šansónov vo vyučovaní francúzskeho jazyka. Tak sa dostávame k druhej časti našej diplomovej práce v ktorej sa budeme zaoberať pedagogickými listami. V prvom sme si stanovili pedagogický cieľ predstaviť mladým ľuďom poéziu Jacquesa Préverta a hravou formou ju využiť na výučbu francúzskej gramatiky. V druhom liste rozoberieme francúzsky šansón s Prévertovým textom a v treťom pedagogickom liste priblížime študentom známych francúzskych šansonierov. Budeme sa snažiť nielen rozvíjať novú slovnú zásobu, cvičenie posluchu s porozumením, ale zároveň priblížime študentom realitu francúzskej kultúry.

Chcela by som uviesť, že pri písaní práce bolo pre mňa zážitkom listovanie v originálnych francúzskych Prévertových zbierkach, ktoré boli vydané v 60-tych rokoch v Paríži. Vedomosti, informácie a inšpiráciu som čerpala aj z iných zdrojov. Bola to odborná literatúra, literárne časopisy, zbierky básní, internet, vedomosti získané počas štúdia, ale hlavne obdiv k francúzskej kultúre a krajine.

1 Umelecká tvorba Jacquesa Préverta ako fenomén 20. storočia

Majster poetického realizmu, básnik každodennosti a všestranný umelec na ktorého je Francúzsko také hrdé, sa narodil 4. februára 1900 na predmestí Paríža v Neuilly-sur-Seine. Vstúpil do 20. storočia, aby sa stal súčasťou parížskej bohémy a priniesol unikátnu umeleckú výpoveď svojej doby. Volal sa Jacques Prévert.

1.1 Surrealizmus v živote umeleckého eléva Jacquesa Préverta

Začiatky Prévertovej tvorby sú neodmysliteľne späté so surrealizmom. Jeho zrod súvisí s prvou svetovou vojnou (1914-1918) a je priamou reakciou na zážitky a dopady vojny.

Charakteristickou črtou surrealistického hnutia bol odpor a revolta voči doterajšiemu usporiadaniu sveta a odmietanie civilizácie, ktorá viedla k totálnemu morálnemu úpadku ľudstva. Surrealistická revolúcia spočívala v túžbe odhaliť novú koncepciu života človeka. Nešlo však čisto o literárne hnutie, ale rozvíjalo sa aj v ďalších sférach umenia a kládlo si za cieľ postihnúť totalitu života. Surrealistické umenie ako básne, obrazy, manifesty, divadelné hry s ich typickou poetikou a estetikou boli len prostriedkom k dosiahnutiu tohto hlavného cieľa. A hoci má poézia intímny charakter a básnici sa zaoberajú predovšetkým vyjadrením vlastných názorov a pocitov, historické okolnosti a násilie tejto doby sa premietli aj do ich diela a tém. Tak je to aj u mladého Préverta, ktorý nasáva ovzdušie surrealizmu vznášajúce sa v jeho živote a vnášajúce sa do jeho tvorby.

Prvou literárnou surrealistickou reakciou sa stáva hnutie Dada, úplná negácia, nechť a deštrukcia ktorá sa prejavovala predovšetkým nihilizmom². Medzi dadaistami objavujeme André Bretona, Philippa Soupaulta, Ribemont-Dessaignesa, Paula Éluarda či Benjamina Péreta. Hnutie Dada sa však rýchlo vyvinulo do surrealizmu proklamujúceho všemohúcnosť sna, inštinktu, túžby a revolty. André Breton,

² Rispaill, J.L.: *Les surréalistes- une génération entre le rêve et l'action*, Paris, Gallimard, 1991, s. 14

zakladateľ a kľúčová postava tohto hnutia, definuje surrealizmus v slovníkovej forme ako:

«*Surréalisme*. n.m. Automatismes psychiques pur par lequel on se propose d'exprimer, soit verbalement, soit par écrit, soit de toute autre manière, le fonctionnement de la pensée. Dictée de la pensée en l'absence de tout contrôle exercé par la raison, en dehors de toute préoccupation esthétique et morale.

Encycl.Phil. Le surréalisme repose sur la croyance à la réalité supérieure de certaines formes d'associations négligées jusqu'à lui, à la toute-puissance du rêve, au jeu désintéressé de la pensée. Il tend définitivement à ruiner tous les autres mécanismes psychiques et à se substituer à eux dans la résolution des principaux problèmes de la vie.»³

Ale v skutočnosti to bol Apollinaire, kto vymyslel termín *surrealizmus*. Dvaja mladí ľudia, André Bréton a Philippe Soupault, sa ho potom rozhodli prebrať a používať. Kládli si za cieľ rozísť sa so zastaranou poetikou a urobiť jazyk pravdivý. Surrealisti sa teda pokúsili formulovať zmenu, videnú ich vlastnými očami. Rozchádzali sa s tradičnými myšlienkami a prezentovali novú koncepciu človeka založenú na poznatkoch z dosiaľ nepreskúmaných oblastí ľudského podvedomia, sna a vôbec všetkého čo sa vymyká tradičnej logike. K tomu im poslúžila Freudova psychoanalýza. Praktikovali najmä psychoanalytické metódy ako napríklad interpretáciu snov, hypnotický spánok, ktoré im umožnili oslobodiť sa od noriem a logiky a prísť k náhodným asociáciám podvedomia. Domnievali sa, že týmto všetkým preniknú do autentickej reality ktorú nazývali *surrealita*.

V oblasti poetiky si kládli za cieľ oslobodiť poéziu od zaužívaných tradičných foriem. Aby vyjadrili *surrealitu* v diele, rozvíjali nové literárne techniky akými bolo aj *l'écriture automatique* - automatické písanie (ide o vernú transkripciu všetkých myšlienok a asociácií, ktoré nastanú v úplne pasívnom stave mysle a oslobodenej od cenzúry: gramatickej, morálnej, estetickej). Z pomedzi ďalších nových techník, ktoré surrealisti používali uvádzame koláže, kaligrame, slovné hračky atď. Prévertova tvorba bola ovplyvnená surrealistickým hnutím hlavne na začiatku jeho literárnej kariéry, teda v dvadsiatych rokoch minulého storočia. Vplyv surrealizmu na jeho písanie sa prejavuje najmä v automatických asociáciách, ktoré používa na dosiahnutie

³ Aron, P.: *Le dictionnaire du littéraire*, Paris, Presses Universitaires de France, 2002, s. 613

humorného efektu ako je tomu i v pásme *Pokus o popis slavnostní večere hlav v Paříži*:

„*Ti kteří nábožně...
Ti kteří mnohonásobně...
Ti co si připínají řády
Ti kteří obsazují první řady
Ti kteří věří
Ti kteří věří že věří
Ti kteří řihají
Ti kteří nosí peří...*“⁴

André Breton mal na Préverta značný vplyv. Pre Bretona surrealizmus prekračoval hranicu písania, bol preň naozajstnou silou, určenou úplne prevrhnúť zaužívané buržoázne koncepcie života. On sám pozval Jacquesa Préverta do Varengeville, miesta stretávania sa s ostatnými členmi surrealistickej skupiny s Péretom, Desnosom, Tanguym a Marcelom Duhamelom.

„Keď Prévert stretol Bretona po prvý krát, bol zasiahnutý jeho zjavom, bohatou hrivou a najmä spôsobom vyjadrovania. Jeho prítomnosť stimulovala ostatných priateľov. Úplne žiaril. Chcel, aby sa v poézii stále odohrávalo niečo magické a rád nachádzal sviežosť pocitov detstva“.⁵ Túto črtu majú s Prévertom spoločnú, Jacques Prévert býva často označovaný ako básnik, ktorý sa hrá či ako básnik, ktorý si zachoval v sebe hravosť a kus dieťaťa až do dospelého veku. Jacques Prévert odmieta sofistikované výrazy čo rovnako korešponduje s témami, ktoré chce básnik urobiť čo najjednoduchšími. Tie najjednoduchšie krásy sú očistené od lingvistických experimentov. „Jeho jazyk je veľmi jednoduchý a predsa tak intenzívny.“⁶

Préverta však so surrealizmom na druhej strane spája istá voľnosť, ktorú surrealisti do života i básnickej tvorby priniesli. Aj pre neho je tvorba oslavou lásky a slobody. Rovnako ako surrealisti aj básnik odmieta akékoľvek limity a obmedzenia v poetickom jazyku a básnickej imaginácii.

⁴ Prévert, J.: *Slova*, Praha, Akropolis, 2000, preklad Petr Skarlant, s. 7

⁵ Andry, M.: *Jacques Prévert*, Paris, Éditions de Fallois, 1994, s. 39, preklad autor

⁶ Prévert, J.: *Jen tak*, Praha, Státní nakladatelství KLHU, s. 183, preklad Jan Vladislav

1.2 Parížske divadlo a *Le groupe Octobre*

Ak je našim cieľom opísať Prévertovu tvorbu ako francúzsky kultúrny fenomén 20. storočia, nemôžeme vynechať divadlo. Kabaretný Paríž tridsiatych rokov minulého storočia zrodil hnutie, ktoré svojou činnosťou úplne minulo hlavný prúd. *Le groupe Octobre* neoslovovalo len intelektuálov, ale zameriavalo sa hlavne na ľudového diváka. „V roku 1929 sa skupina amatérov z robotníckej vrstvy, úradníkov a učiteľov spojila s profesionálmi s cieľom recitovania agitačných básní. Neskôršie pribudli ďalší členovia Allégret, Baquet, no hlavne bratia Jacques a Pierre Prévert.“⁷ Skupina *Octobre* bola ovplyvnená sovietskym revolučným divadlom a jej program burcoval politickú zaangažovanosť rôznymi scénickými formami divadla a kabaretu. Z pomedzi jej vyjadrovacích umeleckých foriem išlo hlavne o zborovú recitáciu.

Prvou ucelenou inscenáciou skupiny *Octobre* bolo Prévertovo pásmo *Nech žije tlač!(Vive la presse)*. Jedná sa v podstate o politický plagát tej doby, satirický pamflet o lživej skorumpovanej tlači buržoáznych novín. Keď bol Hitler menovaný za kancelára, ešte v ten večer „octobristi“ reagovali a recitovali Prévertov pamflet na jeho nástup.

Po divadelnej olympiáde v Moskve v roku 1932 si skupina odnáša trofej víťaza za interpretáciu Prévertovej hry *La Bataille de Fontenoy*. Ocenenie ich veľmi povzbudzuje a vedie k zvýšenej aktivite. Ich pásma sú prejavom solidarity so štrajkujúcimi robotníkmi a baníkmi. Barrault inscenuje a hrá Prévertovu adaptáciu Cervantesovej aktovky. V tomto období sa rodí v skupine najväčší rozkvet umeleckých aktivít. Prévert neúnavne píše pre skupinu skeče, básne, šansóny. Ostatní obdivujú jeho skromnosť, odvahu, dobrú náladu a priateľského ducha, ktorým stmeluje skupinu. Práve v skupine *Octobre* Prévert formuje svoje literárne zbrane. Tu sa rodia jeho prvé anarchické texty. Keď si André Citroën prenajal Eiffelovu vežu na to, aby na nej v noci svietilo

⁷ Kalina, J.K.: *Svet kabaretu*, Bratislava, Obzor, 1966, s. 47

obrovskými písmenami jeho meno, Prévert neváhal a napísal pre divadlo *Octobre* jeden zo svojich prvých skečov:

Une jeune femme entre en scène et dit avec un air ingénu:

*« À la porte des maisons closes
c'est une petite lueur qui luit
quelque chose de discret
Une petite lumière
un quinquet...*

Et une voix d'homme enchaîne:

*...mais sur Paris endormi
une grande lumière monte sur la Tour
c'est la lumière du bordel capitaliste
avec le nom du taulier qui brille dans la nuit
Citroën...Citroën...»⁸*

Skeč vyjadruje jeho ostrý nesúhlas s prenajatím Eiffelovej veže na komerčné účely. Snenie ženy o jemných diskrétnych svetielkach v domčekoch ruší prúd svetla z Eiffelovej veže v Paríži a hlas muža ho nazýva svetlom „kapitalistického bordelu“.

V roku 1936 však *Le groupe Octobre* – výnimočný a ojedinelý počin na francúzskej divadelnej scéne zaniká hlavne kvôli finančným ťažkostiam a zásahu mocenských kruhov.

1.3 Prévertova filmová a scenáristická tvorba

V roku 1928 Jacques Prévert zakladá so svojím bratom Pierrom produkčný dom a stáva sa autorom dialógov mnohých veľkých francúzskych filmov. Venuje sa aj scenáristickej práci. „Na jeho scenároch zisťujeme, že nielen dokonale počul slová svojich dialógov, ale že do najmenších detailov videl celý sled obrazov. Je cítiť ako tieto obrazy naňho až bolestne naliehali, akú silnú potrebu mal ich vypovedať.“⁹ K prelomu a prvému veľkému úspechu došlo v roku 1935. Prévert napísal scenár k Renoirovemu filmu *Zločin pána Langea* (*Le Crime de Mr Lange*), ktorým sa dostal do všeobecného povedomia v oblasti filmového priemyslu. „Film je cenným dokumentom doby,

⁸ Prévert, J.: *Sketches et chœurs parlés (pour le groupe Octobre)*, Paris, Gallimard, 2007, s. 204, texty zozbierané a komentované André Heinrichom

⁹ Prévert, J.: *Jako zázrakem*, Praha, Československý spisovatel, 1972, s. 13, preklad Adolf Kroupa

v ktorej sa poézia a humor ešte prepájala s nádejou na budúcnosť.“¹⁰ Na „pľaci“ sa stretáva s režisérom Marcelom Carném, ktorý si Préverta v podstate vyhliadol.

„Marcel Carné je spolu s Prévertom zaraďovaný do filmového prúdu, ktorý sa nazýva poetický realizmus a do ktorého ich takto zaradil Sadoul.“¹¹ Charakteristickým rysom tohto prúdu je hlavný hrdina príbehu - väčšinou osamelý jedinec, odmietaný svojim okolím. Postavy blúdia prázdnyimi nočnými mestami, pohybujú sa v nevzhľadných špinavých lokáloch a na osamelých miestach. „Nedôvera v budúcnosť, fatalizmus, bezradné čakanie na tragický koniec sa premietajú do jednaní týchto samotárskych postáv.“¹² Prévertovi proletári sú však zároveň i bohémovia, charakterizuje ich osobitá filozofia. Šetria slovami, ale keď prehovorí, hovorí ako intelektuáli. Práve v nich tušíme osobnosť ich tvorca. Ak sa stretnú s láskou, znamená to pre nich patetické veľké stretnutie, mnohokrát tematizované v Prévertových veršoch.

Ponurá atmosféra, ktorá prispieva k celkovému pesimistickému ladeniu filmu tvorí typický dekór poetického realizmu. Ústredným hrdinom skepticky poňatých diel Marcela Carného *Deň sa začína* (*Le Jour se lève*) a *Nábřežie hmiel* (*Le Quai des brumes*) je práve outsider, ktorý zápasí so sebeckou spoločnosťou, a predsa sa stáva tiež jej obeťou. V tej dobe Carné už dlhšie sledoval Prévertove divadelné inscenácie pre skupinu *Octobre*, obdivuje ich po stránke estetickej i myšlienkovvej. Je nadšený humorom a originalitou Prévertovej hry *Bataille de Fontenoy* a priznáva, že po vzhliadnutí snímku *Zločin pána Langea* bol definitívne rozhodnutý požiadať Préverta o spoluprácu.

« Aussitôt après avoir vu *Le Crime de Mr Lange*, j'ai eu très envie de collaborer avec Prévert. Son travail pour *Lange* m'avait enthousiasmé. Lui, bien sûr, s'est fait un peu tirer l'oreille: il ignorait tout de moi. Mais ça a collé tout de suite.»¹³

¹⁰ Och, Karel.: „Prévert a film“, *Cinepur: časopis pro moderní cinefily*, júl 2003, č. 28, s. 42

¹¹ Prévert, J.: *Jako zážrakem*, Praha, Československý spisovatel, 1972, s. 14

¹² Švábenický, J.: „*Francoúzká drsná škola ve filmu*“, online, c. 2006, cit. 2007-10-23. Dostupné z: <http://old.fantomfilm.cz/?type=archive&order=section>

¹³ Chazal, R.: *Marcel Carné*, Paris, Édition Seghers, 1965, s. 22-23, preklad autor: Hneď potom ako som vzhliadol film *Zločin pána Langea* (*Le Crime de Mr. Lange*), dostal som obrovskú chuť s Prévertom spolupracovať. Jeho práca na *Langovi* ma nadchla. On, samozrejme, robil zpočiatku mŕtveho chrobáka, každý môj návrh ignoroval, to sa však čoskoro napravilo.

Ich vzájomná spolupráca je v kariére Préverta rozhodujúca. Trvala viac ako desať rokov, počas ktorých vzniklo niekoľko kľúčových filmov francúzskej kinematografie. Ďalej spolupracovali na filmoch *Smiešna dráma (Drôle de drame)*, *Nábřežie hmiel*, *Deň sa začína* a pripravili tiež svoj najväčší projekt *Deti raja (Les enfants du Paradis)*.

Oboch tvorcov spájalo poetické videnie sveta a skutočnosti. Prévert doň vložil svet svojej poézie, sentimentálny aj revoltujúci postoj, záľubu v ostrých kontrastoch dobra a zla. Carné, na druhej strane, doň vniesol vizuálnu, pochmúrnú poetiku šerosvitných obrazov, prekrytých hmlou a bičovaných dažďom. Často sa stretávajú v parížskych bistrách aby prediskutovali scenár a vývoj postáv a veľmi dobre si rozumejú. Spolupráca, ktorá medzi nimi nastala je charakteristická kreatívnou klímou, ktorá nemá v histórii francúzskeho filmu obdobu. Už vo filme *Jenny* je možné pozorovať ich spoločný štýl: neobvyklú atmosféru, skoro až surrealistické dialógy a hudbu Josepha Kosmu, ktorá v nich hrala veľmi dôležitú rolu.

Ich ďalší spoločný film *Smiešna dráma* bol rýchlo napísaný, natočený za tri týždne a stal sa kultovým filmom ich doby. *Nábřežie hmiel*, film ktorý nasledoval, mal úžasný úspech aj vďaka výbornému stvárneniu hlavnej postavy Jeanom Gabinom. Pre dosiahnutie vhodnej atmosféry si tvorcovia vybrali prístav *Le Havre*. Film reprezentoval Francúzsko v Benátkach na medzinárodnom filmovom festivale. Kritika hovorí, že film má v sebe určitý „prévertovský“ romantizmus a ospevuje hlavne Carného režisérske umenie.

Predstaviiteľka filmovej Nelly - Michèle Morgan, stelesňujúca prototyp femme fatale, si spomína na Prévertov scénar k tomuto filmu so slovami: „Štýl tých niekoľkých replík ma udivil, vôbec sa to nezhodovalo s tým čo som si dosiaľ myslela o filmových dialógoch. Hneď ako som ich začala čítať po prvý krát, zdali sa mi prekvapivo jednoduché: každodenné prehovory, napísané so slovami, ktoré používame denno-denne. Až keď som ich vyslovila, premenili sa a nabrali nový zmysel. Je to poézia, ktorú majú v sebe, čo ich robí

viac skutočnými než sme my sami? Prévert, aký objav!“¹⁴ S týmito každodennými slovami on dokázal s úspechom vyrozprávať ohromujúci príbeh. „Všetci verili, že *Nábřežie hmiel* je film. Bola to báseň.“¹⁵

Keď Prévert navštívil Ameriku, vyznal sa z takýchto pocitov: „Spoznal som New York, potom Kaliforniu. Nebol som v Chicagu, nezdržal som sa tak dlho. Spoznal som San Francisco. Pre mňa to je to najpríjemnejšie mesto, pretože sa najviac podobá na sen francúzskeho dieťaťa mysliaceho na Ameriku.“¹⁶ Spôsob akým myslel Prévert je mu naozaj vlastný. Práve v tejto jeho spomienke možno vidieť jeho lásku k ľuďom a stopy detstva, ktoré si v sebe zachoval, a ktoré mu bolo zdrojom veľkej tvorivej inšpirácie. Dokonca i Georges Bataille, významný francúzsky spisovateľ dvadsiateho storočia o Prévertovi povedal, že je jedným z toho mála vzácných ľudí, ktorí si dokázali uchovať detstvo dodnes.

Ďalším nezabudnuteľným dielom, ktorému dvojica Prévert-Carné vdýchla život bol film *Večerní návštěvníci* (*Les Visiteurs du soir*). Jedná sa o fantastickú rozprávku, ktorej dej sa odohráva v stredoveku. Herečka Arletty bola nadšená tým, že mohla spolupracovať s takými tvorcami, akými bol Carné a Prévert. Sama povedala, že film pokladá za jednu dlhú báseň. Obdivuje jeho hudbu, ktorú preň zložil Kosma i miesta, kde sa točilo. Émile Henriot napísal à propos tohto filmu v *Le Journal*: „Prévert a Carné doviedli film k poézii, to znamená k invencii, k imaginácii, k veľkej slobode ducha.“¹⁷

Najväčším úspechom Prévertovým i Carnéovým však zostáva film *Deti raja*. Myšlienka natočiť tento film sa zrodila jedného dňa v Nice. Barraul rozprával Carnému a Prévertovi jednu dramatickú epizódu zo života slávneho míma Deburea. Príbeh bol jednoduchý: aby pomstil potupu svojej milenky, Deburea stíkol vinníka palicou. Muž zomrel a Deburea bol predvedený pred súd, kde sa celý Paríž prišiel pozrieť

¹⁴ Morgan, M.: *Avec ces yeux-là*, Paris, Opéra-Mundi-Laffont, 1977, s. 65, preklad autor

¹⁵ Andry, M.: *Jacques Prévert*, Paris, Éditions de Fallois, 1994, s. 119, preklad autor

¹⁶ Andry, M.: *Jacques Prévert*, Paris, Éditions de Fallois, 1994, s. 124, preklad autor

¹⁷ idem, s. 146

a hlavne si „vypočuť“ po prvý krát prehovoriť slávneho míma. Préverta príbeh okamžite nadchol k napísaniu scenára.

Po počiatočných problémoch s peniazmi sa natáčanie rozbehlo a film nakoniec zaznamenal nevídaný úspech. Bol prijatý ako jeden z najväčších filmov v histórii svetovej kinematografie a je často hrávaný s veľkým úspechom až dodnes. „Film má obrovské umelecké kvality a bohatstvá čo do obsahu i formy a Prévert a Carné na tom v tomto prípade majú rovnaký podiel.“¹⁸ Prévert tu prekonal sám seba. Dal filmu pečať originality, zmyselnej reality a komplexnej psychológie postáv.

Deti raja je film prvej veľkosti, nevyčerpatelného bohatstva, ktorý predbehol svoju dobu a stal sa nadčasovým. Po tomto obrovskom úspechu sa spolupráca Préverta a Carného mohla buď len zopakovať alebo rozpadnúť. História svedčí o tom, že natočili spolu už len jeden film *Brány noci* (*Les portes de la nuit*), ktorý kritika rozniesla v zuboch. Odvtedy už na filmoch nespolupracovali, Sám Carné neskôr v jednom rozhovore s Robertom Chazalom priznal, že ich vzájomná spolupráca bola pre oboch výhodná, no každý z nich sa vyvinul iným smerom. Carné síce pokračoval vo filmovej tvorbe, no Prévert sa začínal od filmu čoraz viac vzdďaľovať až nakoniec prevládla uňho úplne poetická tvorba, najmä po závratnom úspechu jeho zbierky básní *Paroles*.

¹⁸ Chazal, R.: *Marcel Carné*, Paris, Édition Seghers, 1956, s. 47, preklad autor

2 Poézia Jacquesa Préverta

2.1 Poetika pre všetkých

Poézia Jacquesa Préverta sa rozvíja na dvoch úrovniach: literárnej a sociálnej. Opisuje svet, ktorý vnútorne prežíva. Dokázal vyjadriť pocity mnohých a poeticky sformulovať to, čo cíti, čo si myslia a o čom chcú počuť. Toto všetko je zhmotnené v básnickej zbierke Jacquesa Préverta – *Paroles (Slova)*, ktorá bola preložená do mnohých svetových jazykov.

Zbierka, ktorá prvý krát vyšla v roku 1946 zásluhou mladého vydavateľa René Bertélého, a od tej doby jej náklad prekročil niekoľko miliónov výtlačkov, vznikala pôvodne ako texty k piesňam, ako verše určené na čítanie v literárnych kabaretoch, ako veršované príbehy do nočných klubov prednášané v sprievode hudby. Celý rad textov zľudovel vďaka podaniu známych šansonierov. Americký beatnický básnik Lawrence Ferlinghetti zbierku preložil po vojne do angličtiny a „jej verše sa zrejme stali inšpiráciou nielen preňho, ale v roku 1955 i Ginsbergovmu preslávenému *Kvileniu*.“¹⁹

Predtým Prévert uverejňoval málo a veľmi výnimočne, hoci jeho tvorba bola veľmi intenzívna na poli divadla a filmu, ale keď zaznel Prévertov hlas v básnickej zbierke *Paroles*, prijali ho najmä mladí čitatelia. Jeho hlas rozpráva jednoduché historky, a my v nich odhaľujeme jadro ľudskej podstaty, prirodzené ľudské vlastnosti a túžbu človeka po láske a šťastí. Ale hovorí aj o veciach nespravodlivých, o ľuďoch ktorí trpia, umierajú a označuje vinníkov. Táto zbierka nevznikla v priebehu jedného roka či dvoch. Je to vlastne zoskupenie textov, ktoré boli zložené medzi rokmi 1930 až 1944.²⁰ Najpopulárnejšia Prévertova zbierka obsahuje 95 básní, piesní, popevkov a básní v próze veľkej tematickej šírky. Nás zaujala práve univerzálnosť básnických tém v *Paroles*, a preto v ďalšej časti našej diplomovej práce

¹⁹ Falsteisek, L.: *Jacques Prévert by se dnes dožil sta let*, Praha, Slovo, 2000, s. 6

²⁰ Mortelier, Ch.: *Paroles de Jacques Prévert*, Paris, Hachette, 1976, s. 15

sa budeme zaoberať témami, ktoré výstižne vyjadrujú jeho poetiku všedného dňa a jeho reality.

2.2 Témy poetickej tvorby Jacqua Préverta

Zostaviť kompletný zoznam tém, ktorými sa básnik zaoberá azda nie je ani možné. Svojou poéziou vyjadruje pocity človeka v každej situácii, a preto charakteristickým znakom je univerzálnosť jeho tém. Aj keď prvé miesto v poézii tohto francúzskeho básnika nemôže byť nič iné iba láska, na úvod sa prenesieme do priestoru, kde sa toto všetko odohráva. Podľa kritikov poézia, ktorá bola doteraz prístupná len určitej skupine vyvolených, nabrala konečne „vzduch ulice“. Ulica, parížska ulica, Paríž a jeho zákutia. To je kulisa ďalších tém.

2.2.1 Ulica a Parížske zákutia

„*Prévert* je dieťa ulice, ulice parížskej, pozorovateľ, posmešník, cynický i nežný, bystrý, sentimentálny parížsky kvietok – dieťa ulice zrodené v hrozivom storočí, kedy šťastie a priateľstvo človeka k človeku a k svetu naráža na ťažko prekonateľné prekážky. V ich stretnutí im bráni bieda, vojna, rôzne podoby sociálneho útľaku a krivdy. Počúvame hlas chlapca predčasne dospelého, predčasne prešibaného, ktorému vtlačil život na pery úškrn a na jazyk horkosť.“²¹

Paríž je hlavným, kľúčovým miestom jeho poézie. Prévertov Paríž, to nie sú len bohaté štvrte a ich obyvatelia. Nájdeme tu ulicu Vaugirard, kde Prévert býval, Luxemburské záhrady, kde sa často hrával ako dieťa, tiež Montmartre a Gare Saint-Lazare a nakoniec, najdôležitejšie sú ulice a štvrte chudobných, ktorým sa venuje najviac. Parížska ulica je Prévertovým domovom. Je zdrojom jeho inšpirácie aj poetického dojatia. Paríž so svojimi zákutiami, riekou Seinou, parkami, námestiami vstupuje do jeho básní a spolu s autorom vytvára poetickú imagináciu.

V básni *Ulica de Buci* nyní...(La Rue de Buci maintenant...)opisuje vojnu zmrzačenú ulicu. Prirovnáva ju k hrdému mladému dievčaťu, ktoré bolo pyšné na svoju krásu, ale vojna ju zatienila svojou prašnou

²¹ Picon, G. : *Panorama de la nouvelle littérature française*, Paris, Gallimard, 1960, s. 228, preklad autor

oponou. Pokorená ulica je miestom, ktoré vyjadruje úpadok a biedu ľudí poznačených vojnou. Cez bôľ ulice môžeme nahliadnuť do života tuláka predávajúceho ceruzky, vojnového invalida, trhovkyn, ale aj mladej krásnej ženy, ktorá ju po návrate nespoznáva. Vracia sa do svojej rannej mladosti, keď ulica plná síl bola súčasťou jej života:

*„a strašila že bude žalovat otcí
tvoje ulica de Buci
predstírala že se rozhnevala
ale v podstate byla
pyšná a šťastná
z tvé oslňující krásy
z tvého vyzývavého mládí
z tvé nádherné chudoby
z tvé úchvatné svobody“²²*

Poetický opis mladosti, krásy, túžby po šťastí sa strieda s realitou následkov vojny, bezmocnosťou postaviť sa voči aparátu, ktorý dokáže ničiť ľudské životy a ich šťastie. Prévert - pozorovateľ francúzskej ulice, cynický i nežný - dokáže majstrovsky zachytiť genius loci a ľudský príbeh v ňom.

2.2.2 Láska – „L'amour“

Láska k žene, deťom, láska k prírode, k zvieratám je neoddeliteľnou súčasťou nášho univerza. Taká je predstava lásky Jacquesa Préverta, ktorú chápe ako všemocnú, ktorá vo svojom náručí objíma nesmierny a krásny život. Láska je téma, ktorej patrí v Prévertovej poézii prvenstvo. Láska narúša našu každodennú monotónnosť. Stáva sa fixným bodom aj keď neustále obnovovaným a je v neprestajnom pohybe bytia. Básnik ju vidí v jej rozpornosti a dvojpolovosti. Je výrazom mladosti, citovej spontánnosti, zamestnáva city aj zmysly. Je krásna, naplňajúca pri svojom zrode, ale zároveň bolestná a zraňujúca pri svojom odchode.

Celú atmosféru lásky, so všetkými jej nuansami Prévert opísal v nezabudnuteľnej básni *Ta láska (Cet Amour)*:

*„Krásnější než den
Křehčí než dítě*

²² Prévert, J.: *Slova*, Praha, Akropolis, 2000, s. 223, preklad Petr Skarlant

*Dívá se na nás s úsměvem
A mluví k nám bez řečí
Já ji poslouchám a chvěju se
a křičím*

báseň pokračuje:

*Zůstaň tam
Tam kde jsi
My na tebe zapomněli
Ty na nás nezapomeň
Jenom tebe nám dala země*

a ešte prosebný verš na záver:

*Vvynoř se náhle z šumu a hluku
Podej nám svou ruku
A zas nás spas. „²³*

U Préverta láska nie je iba letmý dotyk. Básnik nemá rád vulgárnosť v láske. Neodsudzuje rôzne podoby lásky napríklad voľnú lásku. Nemá na mysli lásku z nevestinca, ale ide mu o takú lásku, ktorá vyznieva provokatívne voči tradičnej morálke ako v básni *Je suis comme je suis*. Príbeh sklamanej ženy, ktorá v mladosti veľmi ľúbila a v súčasnosti strieda milencov je vyjadrený v troch strofách. Vo veršoch sa opakuje – aká som, taká som. Táto repetícia dáva básni optimistickú muzikalitu. Žena si nič nevyčíta a žije život tak, ako prichádza. Malomeštiackej spoločnosti odkazuje: «*Qu'est-ce que ça peut vous faire/ je suis comme je suis* »²⁴

Prévert je znalec života. Podľa neho existujú dva druhy ľudí, tí ktorí milujú a tí, čo nemajú nikoho radi. Ďalšiu podobu lásky – vlastnícku, ktorá sa nezaobíde bez sľubov a prisah vystríha, že zostane nenaplnená a nešťastná. Svedkom zápasu milencov je *Rue de Seine* a taký je aj názov básne. Žena nalieha na muža, ktorý sa pravdepodobne chystá odísť, aby jej povedal pravdu a on:

*«...il est prisonnier
coincé par ses promesses...
on lui demande des comptes...
en face de lui...*

²³ Prévert, J.: *Slova*, Praha, Akropolis, 2000, , s. 151, preklad Petr Skarlant

²⁴ Prévert, J. : *Paroles*, Paris, Gallimard, 1949,s. 100, preklad autor : Čo s tým už narobíte/ som taka, aká som

*une machine à compter
une machine à écrire des lettres d'amour
une machine à souffrir
le saisit...
s'accroche à lui..»²⁵*

Milenku už nevníma ako objekt lásky, vynára sa v jeho mysli asociácia chladného stroja chrliaceho zamilované listy, nekompromisne pripomínajúceho dané sľuby. Cíti sa byť uväznený, lapený do pasce lásky, ktorá z neho vyprcháva. Bezmocnosť- aj to je jeden z majstrovsky vyjadrených obrazov lásky.

Ako sme už uviedli, Prévert dokáže vyjadriť lásku v jej rozporuplnosti. Protipólom konkrétnej sebeckej lásky vyjadrenej v básni *Rue de Seine* je láska v *Žalárnikove písni* (*La chanson du geôlier*). Na milenca prenáša podobu žalárnika, ktorý chce vo svojom vnútri uväzniť svoju lásku.

Uvedomuje si, že by ju tým stratil a dokonale použitá metafora:

*„Kam jdeš krásný žalárniku
S tím klíčem potřísněným od krve
Jdu osvobodit tu kterou mám rád“²⁶*

vyjadruje bolestný zápas medzi sebeckou túžbou a slobodou lásky. „Klíč potřísněný od krve“ je žiarlivé a sebecké srdce, ktoré by malo svoju milú najradšej uväznenú vnútri, ale poznanie krehkosti lásky a nutnosti slobody ho núti žalár otvoriť.

Prévert má prívlastok básnik každodennosti a cez jej prizmu skúma aj tému lásky. *Déjeuner du matin* je ďalšia z básní v ktorej bežné denné situácie ako je príprava kávy, ranná cigareta a odchod partnera do dažďa odhalia nevypovedané nezhody v láske:

*«Sans me parler
Il a allumé
Une cigarette
Il a fait des ronds
Avec la fumée
Il a mis les cendres
Dans le cendrier
Sans me parler
Sans me regarder»²⁷*

²⁵ Prévert, J. : *Paroles*, Paris, Gallimard, 1949, s. 62

²⁶ Prévert, J.: *Slova*, Praha, Akropolis, 2000, s. 195, preklad Petr Skarlant

V básni autor umocňuje pocity jednoduchým jazykom : *sans me parler, sans me regarder* (bez toho aby sa na mňa pozrel, bez toho, aby so mnou hovoril) – zdanlivá, no zámerne použitá repetícia, či logický (priam vizuálny) opis činností pri fajčení cigarety načrtáva napätú atmosféru, nevyriešený problém, hádku, nezhody či rozchod medzi mužom a ženou, ktorý čitateľ môže len vytušiť či vycítiť.

Ako sme už napísali v predchádzajúcej kapitole, Prévertova poetická tvorba sa vyvíjala postupne a pomaly, mal na ňu vplyv surrealizmus ale aj básnikova samotná divadelná s scénáristická tvorba. A práve film hrá dôležitú rolu v Prévertovej básnickej estetike. Jacques Prévert je rovnako „filmujúci básnik“ ako aj „básniaci filmár.“ Báseň *Déjeuner du matin* je v podstate scénárom mikrofilmu, nemého filmu, pretože počas tejto krátkej epizódy, si dve hlavné postavy- muž a žena- nevymenia medzi sebou ani jedno slovo. Záujem je upriamený na obrazy, na gestá muža a vecí, ktoré používa. Cez rôzne uhly, vnímaný ženou s objektivitou kamery, čitateľ alebo skôr divák vníma pocity dvoch protagonistov a sleduje dramatické vyvrcholenie scény, ktorú básnik dosahuje s pozoruhodnou ekonómiou použitých prostriedkov. „Báseň je teda veľmi reprezentatívnym príkladom vizuálneho charakteru poézie Jacquesa Préverta.“²⁸

V desiatkach svojich básní hovorí Prévert o láske v prvej osobe jednotného čísla. Umocňuje tak lyrický akcent lásky žitej, naplnenej, uchovanej v nezabudnuteľných objatiach. Tak je tomu aj v básňach *Paris at night* alebo *Záhrada (Le Jardin)*. Tu dosahuje aliteráciou v závere básne pocit, že láska je nezabudnuteľná, transcendentná, presahujúca naše bytie.

„Tisíce a tisíce dlouhých let
By neuměli
Vypovědět
Tu vteřinku věčnosti
Kdy jsi mě políbila
Kdy jsem tě políbil
Jednoho rána v zimním světle

²⁷ Prévert, J. : *Paroles*, Paris, Gallimard, 1949, s. 148

²⁸ Bergens, A.: *Jacques Prévert*, Paris, Éditions Universitaires, 1969, s. 83, preklad autor

*V parku Montsouris v Paríži
V Paríži
Na zemi
Na zemi co je hvězdou. “²⁹*

Poézia lásky Jacquesa Préverta oslavuje zároveň ženskú krásu a jej vlastnosti. Úsmev, ktorý sa neustále vracia, sa zdá byť neoddeliteľný od krásy, konkrétne od básní *Barbara*, *Lanterne magique de Picasso* až po báseň *Červený koník* (*Le Cheval rouge*), v ktorých demonštruje Prévertovo majstrovstvo, že pár slovami s použitím asonancie dokáže vypovedať iba tušené.

*„V manéžích lži
Červený koník tvého úsměvu
Běhá dokola
A já tam trčím ve své sklíčenosti
Se smutným bičem skutečnosti
A nemám co bych řekl
Tvůj úsměv je tak pravdivý
A jak nahá pravda prostý. “³⁰*

Oslnivá, oslepujúca, telesná láska sú termíny, ktoré sa najčastejšie vracajú, aby charakterizovali radosť z lásky a hlavne údiv a očarenie z odhalenia jej krásy. Preto nás neprekvapujú slová z úst Préverta:

«Ce que je peux vous dire, c'est que je jamais rien vu de mieux dans ma vie, jamais rien vu de plus beau qu'une femme nue...»³¹.

Je to báseň *Presypy* (*Sables mouvants*) – vyúsťujúca do prekvapivej pointy, *Pieseň* (*Chanson*), *Červený pomaranč* (*L'Orange rouge*). Je to fyzický šok, nediskutabilný, pociťovaný voči kráse ženy. Žena sa javí básnikovi taká ako Boticelliho Venuša: osľňujúca a nahá.³² Rovnako ženská nahota ako hlavný motív sa vracia a opakuje ako posadnutá v *Paroles* v básni *Dans ma maison*:

*«Tu enlèveras tous les vêtements
Et tu resteras immobile nue debout avec ta
bouche rouge...»³³*

²⁹ Prévert, J.: *Slova*, Praha, Akropolis, 2000, preklad Petr Skarlant, s. 210

³⁰ Prévert, J. : *Paroles*, Paris, Gallimard, 1949,s. 196

³¹ Laster, A.:*Profil littérature, profil d'une oeuvre: Jacques Prévert Paroles*, Paris, Hatier, 1972, s. 40
preklad autor: „Poviem vám len jedno: v živote som nič krajšie, naozaj nič krajšie než je nahá žena nevidel.“

³² Mortelier, Ch.: *Paroles de Jacques Prévert*, Paris, Hachette, 1976, s. 24

³³ Prévert, J. : *Paroles*, Paris, Gallimard, 1949,s. 46

A taktiež v básni *La Rue de Buci maintenant...*:

«*et tu paraissais nue sous ta robe légère
et tu souriais
hereuse qu'on te regarde...*»³⁴

V oboch básňach Prévert ospevuje krásu ženskej nahoty, ktorá je zmyselná (vyjadrená červenými ústami - *la bouche rouge*) i nežná a krehká (zostala si nahá pod tvojimi jemnými šatami... - *tu paraissais nue sous ta robe légère*.)

2.2.3 Vtáci – „*Les oiseaux*“

Jedným z motívov, bohato zastúpeným v jeho tvorbe, je prírodný svet, ktorý predstavujú zvieratá, vtáci a stromy. Jacques Prévert je glorifikovaný ako básnik veľkomestskej parížskej ulice, kabaretných šansónov, a preto je prekvapujúce, že dokáže svet zvierat s takým porozumením včleniť do ľudského sveta.

Vtáci zohrávajú najdôležitejšie miesto v Prévertovom bohatom inventári. Básnik priznáva, že od detstva nesie v sebe spomienky na vtáčiky, ale až oneskorene dospel k poznaniu že miluje krásu vtákov. Sú zastúpené v mnohých jeho básňach. Podľa neho, vtáci dávajú ľuďom najlepšie rady: ako lastovička, ktorá radí nezamestnaným, aby len zostali spolu :

*Restez ensemble hommes pauvres
Restez unis...*³⁵

Prévert často prenáša ľudskú realitu na zvieratá alebo ich spája s typmi ľudí, ktorých tak miluje: poslíčkovia, nosiči batožín, deti, blázni, proletári, upratovačky. Sú to práve títo ľudia, pre ktorých a v mene ktorých boli *Paroles* napísané.

Ale najčastejšie sú vtáky v jeho poézii prirodzenými symbolmi slobody preto, že majú schopnosť vzletieť a preletieť z miesta na miesto. Zároveň môžu všade preniknúť, vidieť všetku tú mizériu.³⁶ V *Salut à l'oiseau* načrtáva alegóriu typov vtákov, kde každý reprezentuje určitý symbol.. Zdraví vtáka šťastného, usmievavého, smiešneho, slobodného,

³⁴ Prévert, J. : *Paroles*, Paris, Gallimard, 1949, s. 214

³⁵ Prévert, J. : *Paroles*, Paris, Gallimard, 1949, s. 46

³⁶ Mortelier, Ch.: *Paroles de Jacques Prévert*, Paris, Hachette, 1976, s. 23

bratského, lenivého, mužného atď. Vrstvám ubiedených uhliarov, handrárov, robotníkov, ktorí kopú kanály a ďalším vrstvám parížskej spoločnosti prideľuje vtáka, ktorý symbolicky vyjadruje ich vlastnosti. Ani jeho milované ulice nie sú ochudobnené, tiež majú svoj symbol, svojho ochrancu. Repetíciou «Je te salue» nedáva básni len melodiku, ale rozčleňuje báseň do konkrétnych tematických častí. Poetický záver nesie v sebe posolstvo znovuzrodenia ubiedených ľudských životov do slobodných krídiel vtáka Fénixa:

*«Je te salue
Phénix fort
et je te nomme
Président de la vraie république des oiseaux
et je te fais cadeaux d'avance
du mégot de ma vie
afin que tu renaisses
quand je serai mort
des cendres de celui qui était ton ami.»³⁷*

Vo svojich básňach často využíva alegóriu, ktorou vytvoril výnimočnú skupinu „prévertovských“ beznádejných vtákov v básni *Les oiseaux du souci*. Vtáci sú stále vracajúce sa spomienky a starosti, ktoré nechcú „odletieť“ a tým prehlbujú ľudskú beznádej. Aj obraz ženského srdca, ktoré túži milovať berie na seba podobu vtáka vo *Vtáčnikovej piesni*.

Významovo mnohoznačná je jeho báseň *Pour faire le portrait d'un oiseau*. Aj keď sa autor veľmi bráni filozofovaniu a sám sa označuje ako antiintelektuálny básnik, paradoxne v básni nachádzame ontologický rozmer. Zmysel života, bytia, čas prežívania, tvorby, čakania, trpezlivosti, radosti a naplnenia je symbolicky vyjadrený maľovaním obrazu vtáka. Ako urobiť obraz vtáka je ako prežiť svoj život. Otvoriť sa životu, robiť prosté aj božské činy, trpezlivo čakať a znášať svoj osud, čakať na lásku alebo inšpiráciu, tešiť sa keď „priletí“ a keď dokonca „zaspieva“, hrdo sa podpísať pod bilanciu nažitého. A teraz Prévert:

*«Parfois l'oiseau arrive vite
mais il peut aussi bien mettre de longues années
avant de se décider*

³⁷ Prévert, J. : *Paroles*, Paris, Gallimard, 1949, s. 225

*Ne pas se décourager
attendre
attendre s'il le faut pendant des années
la vitesse ou la lenteur de l'arrivée de l'oiseau
n'ayant aucun rapport
avec la réussite du tableau...»³⁸*

2.3 Výrazové prostriedky a štylistické znaky poézie Préverta

Básnik používa štylistické prostriedky ako metafora, prirovnanie, absurdita. Poukazuje na jednoduché veci, ktoré všetci poznáme, ale ktoré sú zabudnuté, na ktoré nemyslíme. Približuje a odhaľuje čitateľom rôzne stránky života nenásilnou, zábavnou formou. Kombinuje a prispôsobuje slová denného života, čo dáva jeho poézii vitalitu a silu. Nepoužíva len poetický jazyk, ale zároveň aj hovorový jazyk, ktorému prisudzuje poetickú hodnotu. Prispôsobuje tak slová, mení ich zmysel a rozmiestňuje ich v texte podľa fantázie a tým premieňa jazyk v poéziu. Básnik je teda zobrazovateľom, tak ako aj maliar, zobrazuje veci jedným z troch spôsobov: a to také aké naozaj sú, nie tak aké sa zdajú byť alebo aké by mali byť³⁹. Používa k tomu reč (mluvu), ktorá okrem bežných slov obsahuje aj nárečové slová.

Záujem o poéziu Jacqua Préverta nespočíva iba v obsahu, ale v originalite jeho prejavu. Na to, aby autor udržal prirodzené napätie, atmosféru populárneho jazyka, ktorý prerástol v poetický, používa opakovanie ako štylistický prostriedok. Dáva tak výrazu určitú váhavosť a neusporiadanosť.

Absencia diakritiky umocňuje tento dojem a čitateľa vyzýva aby reagoval osobným spôsobom. Pri interpretácii môže zrýchliť alebo spomaliť, urobiť pauzy podľa svojho citu. Preto Prévert kladie dôležitosť na ústne podanie. Prévert má dar sympatie, vie ako sa dotknúť ľudí, pretože jeho citlivosť je rovnaká ako u čitateľa. Zbožňuje antikonformné výrazy, robí štylistické piruety. Tieto zmeny smeru sú často pôvodom asociácií, vyplývajúcich z obrazu, slova. Ich nepredvídateľný charakter dáva čitateľovi dojem, že Prévert skáče z myšlienky na myšlienku.

³⁸ Prévert, J. : *Paroles*, Paris, Gallimard, 1949, s. 155

³⁹ Aristotelés: *Poetika*, Praha, OIKOYMENH, 2008, s. 111 , preklad Milan Mráz

V Prévertovej tvorbe nesmie chýbať humor. Zastáva rôzne formy od absurdného až po čierny humor. Prévert tak vyjadruje, na populárnej úrovni, zmenu vkusu, ktorý sa vyvíjal počas celého storočia a pol a ktorý pravdepodobne dosiahol vrchol so surrealistickým využitím *l'humour noir*. Hlavne, rôzne druhy irónie, nezmyselné refrény, slovné hračky, desivé až príšerné rozprávky, ktoré nachádzame v mnohých moderných francúzskych veršoch sú variáciami na Romantickú tému *smeje sa klaun smeje*.⁴⁰ Prepuknutie v hurónsky smiech poukazuje na básnikovo *vnútorné prostredie*, na jeho skrytý zármutok, bazálnu serióznosť jeho postoja. Jeho smiech je heroický. Je to forma humoru, ktorá korešponduje s jeho prirodzenosťou. Prévertov humor je vždy spontánnny. Nie je nič humornejšie ako Prévertovo podanie dvoch slimákov neschopných kráčať rovno v básni *Chanson des escargots qui vont à l'enterrement*:

«*Et les deux escargots
S'en retournent chez eux
Ils s'en vont très émus
Ils s'en vont très heureux
Comme ils ont beaucoup bu
Ils titubent un p'tit peu...*»⁴¹

V prvom rade je pre neho zábavné povedať nejakú vec tónom alebo spôsobom ktorý jej neprislúcha. Toto pôsobí humorne. Tento spôsob tvorby mu je vlastný, pretože keď sa zaoberá vážnymi témami, ktoré ho chytajú za srdce, okrášľuje svoje texty humoristickými efektmi, ktoré formujú prekvapivý kontrast s duchom básne. Vážnosť sa tak skrýva skôr v myšlienke ako vo forme. Dvojsmyselnosť je taktiež formou humoru, ktorú Prévert využíva. Poskytuje mu doplnkovú možnosť hry, ale hry vážnej. Čitateľ si tak môže vybrať rôzne interpretácie podľa uhlu, ktorý Prévert načrtáva. Básnik necháva čitateľovi voľné pole pôsobnosti prísť ku vlastným záverom. V básni *Sang et plumes* sa uplatňuje práve dvojsmyselnosť:

«*Alouette du souvenir
c'est ton sang qui coule
et non pas le mien
Alouette du souvenir*

⁴⁰ Greet, A.H. : *Jacques Prévert's word games*, Berkeley, University of California Press, 1968, s. 80

⁴¹ Prévert, J. : *Paroles*, Paris, Gallimard, 1949, s. 76

*j'ai serré mon poing
Alouette du souvenir
oiseau mort joli
tu n'aurais pas du venir
manger dans ma main
les graines de l'oubli.»⁴²*

Nezostáva nám nič iné len sa pýtať: prečo rozprávač zovrel päšť? Preto, aby zabil spomienky symbolizované škovránkom? Alebo, naopak, aby mu zabránil odletieť a tým uchovať svoje spomienky? Ďalšou výhodou Prévertovho humoru je, že umožňuje autorovi zamaskovať svoje city, keď nechce aby boli rozpoznané. Je dôležité poznamenať, že keď sa jedná o ľudí, ktorých Prévert miluje, rešpektuje ich utrpenie a nesnaží sa zmierniť dramatický charakter určitých situácií humorným videním.

Básnik vychádza z náznaku a nápovede, ktorá vyústi do prekvapivej pointy, inšpiruje sa piesňovou melodikou, pouličnými popevkami a hravosťou detských riekaniak. Často využíva voľný verš. „Šťastný objav voľného verša ako to bol povedal Mallarmé, k tejto slobode poézie napomohol zásadným spôsobom a jeho možnosti nemohli byť vyčerpané, lebo sú vlastne neobmedzené“.⁴³ Popri voľnom verši dôvtipne využíva tradičný i netradičný rým. Veľa básní je určených na hovorový prednes i hudobnú interpretáciu.

Prévert používa veľmi rozmanité zdroje jazyka. Verbálna invencia, formulky šťastia, voľný prúd hovorenia, subtilné poznámky, nezabudnuteľné obrazy. Hrať sa s jazykom je pre Jacqua Préverta obrovská radosť. Slová majú pre neho veľkú moc. Navyše upriamuje sa na podobnosť zvukov a zmyslov, aby vytvoril štylistické efekty komickosti a neočakávanosti. Vytvára nové slová, nie preto, že jazyk je chudobný, ale preto aby uspokojil svoju chuť pre hru a tiež pre možnosť vyjadriť svoj antikonformizmus. Jacques Prévert používa slová, ktoré vytvoril z ich antoným. Napríklad použije deväť adjektív, ktoré vytvoril z ich antoným a ktoré všetky začínajú predponou *in*. A tým dostáva sled slov úplne zbavených svojho zmyslu čo vytvára úžasný komický efekt:

⁴² Prévert, J.: *Spectacle*, Paris, Gallimard, 1949, s. 187

⁴³ Štulrajter, M.: *Možnosti voľného verša*, Banská Bystrica, FHV UMB, 1996, s. 41

«il (l'humour) est nénarrable solite décis pondérable proviste commensurable tempestif déniale et trépide »⁴⁴ (Pluie, Définir l'humour)

Je ovplyvnený reklamnými sloganmi, zvykmi a výrazmi. Napríklad si vyberá slogan, ktorý bol kedysi použitý v jednom zlatníctve: „Que faut-il pour être hereux?“ A starý pán, ktorý kladie túto otázku si na to odpovedá sám, dívajúc sa na krásnu mladú blondínku, ktorá ho sprevádza: „Un peu d'or“ Prévert tento slogan preberá a renovuje ho v rôznych textoch hrou slov : „Un peu d'art“.

V jeho diele figuruje aliterácia, zdroj zábavnej a nepredvídateľnej rytmiky, ako napríklad v básni *La crosse en l'air*:

«La pipe au papa du pape Pie pue.»⁴⁵

Ďalej repetícia zaujíma dôležité miesto a dáva textu určitú muzikalitu, ktorú môžeme obdivovať v básni *Charmes de Londres*:

«eau des jets d'eau
eau des viviers des fleurs des ruisseaux des éviars
eau des puits très anciennes et des pluies torrentielles...
eau a la bouche...»⁴⁶

Jeho najtypickejšou technikou je inventár. Každé slovo korešponduje nejakej veci, každá vec nejakému obrazu a ich následné odvíjanie dáva dojem deja, čo je totožné s filmom. Čitateľ je ponechaný sám na seba, aby došiel k vlastným záverom a rozlúštil ponúknutý obraz. V nasledovnom príklade, ktorý je vyňatý z básne *Inventaire*, Prévert hromadí veci, ktoré sa na prvý pohľad javia ako rôznorodé svojou podstatou i množstvom. Ale následné napredovanie deja je racionálne a nakoniec to nie je tak absurdné, ako by sme si na začiatku mohli myslieť:

«Une pierre
deux maisons
trois ruines
quatre fossoyeurs
un jardin
des fleurs...»⁴⁷

⁴⁴ Prévert, J.: *La Pluie et le Beau Temps*, Paris, Gallimard, 1955, s. 56

⁴⁵ Prévert, J. : *Paroles*, Paris, Gallimard, 1949, s. 109

⁴⁶ Prévert, J.: *Histoires*, Paris, Le Pré aux Clercs, 1946, s. 79

Básnik rozbíja stereotypné asociácie, iba sčasti využíva automatické písanie vlastné surrealistickému hnutiu. Vo všeobecnosti Prévert skoro vôbec nepoužíva diakritiku. Ak ju použije, tak len špeciálnym spôsobom, ktorý nemá nič spoločné so zaužívanou dikciou. Používa systém hovorovej interpunkcie⁴⁸ - jej jediným zmyslom je vyprovokovať komický efekt, tým že je použitá nečakaným spôsobom ako v básni

Le Temps des noyaux:

*«Lorsque avec un bon sourire dans le
métropolitain
poliment vous nous demandiez
deux points ouvrez les quillements
descendez-vous a la prochaine
jeune homme
c'est de la guerre dont vous parliez...»⁴⁹*

Prévertovým štýlom je akýsi uličnícky anarchizmus, ktorým sa vzpiera útlaku reality a logike vecí, každému zovšeobecneniu. V básňach rozbíja svet na drobné, vtipné či náhodné útržky. Neustále prechádza zo subjektivity na objektivitu, tým že prenáša svoje emócie a sny vo forme obrazov. Tento vývoj umožňuje, že všetko je možné, tak ako v určitých básňach sú hlavné postavy zaangažované v dobrodružstvách, kde zvieratá, rastliny, veci hovoria, premieňajú sa pociťujú lásku a participujú na živote.

V Prévertových básňach si každý môže nájsť rôzne symboly a súvislosti. Sám autor určité udalosti len naznačí, veľmi letmo sa o nich zmieni a konečnú bodku necháva čitateľovi. Jeho dielo je v tomto pohľade univerzálne, lebo nabáda človeka aby si sám vybral akú emóciu prežije. Práve Prévertova univerzálna prístupnosť poetiky prekračuje hranice Francúzska a oslovuje čitateľov mnohých krajín. Je tomu tak aj v Čechách a na Slovensku. Aj tu sa jeho básnické zbierky prekladajú a opakovane vydávajú. Báseň *Tá láska*⁵⁰ je známa z mnohých recitačných

⁴⁷ Prévert, J. : *Paroles*, Paris, Gallimard, 1949, s. 208

⁴⁸ Bergens, A.: *Jacques Prévert*, Paris, Éditions Universitaires, 1969, s. 117

⁴⁹ Prévert, J. : *Paroles*, Paris, Gallimard, 1949, s. 71

⁵⁰ Prévert, J.: *Slova*, Praha, Akropolis, 2000, preklad Petr Skarlant, s. 151

súťaží a v našich končinách ju poznáme ako hymnu lásky. Český prekladateľ Adolf Kroupa objavil Préverta pre českého čitateľa a nazýval ho "filmujícím básníkem a básnicím filmařem", který provádí "neustálou inventuru reality"⁵¹. V prekladoch pokračoval Petr Skarlant, ktorý preložil kompletne zbierku *Paroles*, pretože dovtedy vychádzali iba výbery z jeho diel. V práci sme citovali v prvom rade básne vo francúzskom origináli, aby sme mohli lepšie poukázať na nuansy francúzskeho jazyka s ktorými Prévert doslova čaroval. Ale zaradili sme do výberu aj básne v preklade Petra Skarlanta, jedná sa o tie, ktoré sú v českej a slovenskej verejnosti najznámejšie.

⁵¹ Muselová, I.: „Co to čtete ?Slova,Slova...“, *Mladá fronta DNS*, 16.2.2000,s.3

3 Francúzsky šansón s Prévertovým textom

Šansónom sa nazýva žáner modernej populárnej hudby, ktorý kladie veľký dôraz práve na text. Slovo šansón - *chanson* znamená vo francúzštine pieseň, t.j. akúkoľvek pieseň.⁵² Známe je hlavne spojenie francúzsky šansón a chápeme ho ako celý jeden hudobný žáner. Po roku 1968 sa začína hrať vo Francúzsku v rádiách a je možné ho počúvať aj v rôznych televíznych varietných vysielaniach, ale aj sálach pred veľkým publikom. V tomto období vznikajú aj šansóny Jacquesa Préverta a Josepha Kosmu, dôraz sa kladie najmä na spojenie poetiky, šarmu a melódie a vládne tzv. *chanson d'auteur* - autorský šansón. Vďaka rádiu a platniam, francúzsky šansón, nazvaný tiež *à texte*, je po prvý krát v histórii tohto hudobného žánru prístupný veľkému obecnstvu.⁵³

Okrem filmovej a literárnej tvorby teda vďačí Jacques Prévert za svoje renomé francúzskemu šansónu. Prvý z pomedzi jeho zhudobnených textov datuje rok 1928, obdobie keď bol Prévert v zhode so surrealistickým Bretónovým hnutím a býval u svojho priateľa, známeho sochára Giacomettiho. Šansón má názov *Les animaux ont des ennuis*⁵⁴ a je venovaný tej, ktorá spievala a zložila jeho melódiu, priateľke z detstva Christiane Verger.

Zhudobniť Prévertov text vôbec nie je ľahké, keďže jeho písanie je charakteristické využitím krátkych viet. Napriek tomu, hudobníci ako Henri Crolla, Hans Eisler no najmä Joseph Cosma⁵⁵, s ktorým básnik spolupracoval najužšie, umožnili hudobným interpretom, ktorý Préverta spievali, „urobiť nesmrteľnými“ mnohé básne a texty. Najmä dvaja umelci, ktorí dominujú tomuto obdobiu francúzskeho šansónu, Édith Piaf a Yves Montand, si vyberajú k interpretácii práve texty Jacquesa Préverta.

⁵² Doružka, L.: *Panoráma populární hudby*, Praha, Mladá fronta, 1981, s. 197-198

⁵³ Klein, J.L. : *Florilège de la chanson française*, Paris, Bordas, 1990, s. 195

⁵⁴ Prévert, J.: *Histoires et d'autres histoires*, Paris, Le Pré aux Clercs, 1963, s.

⁵⁵ Chavot, P.: *L'ABCdaire de Prévert*, Paris, Flammarion, 2000, s. 44

3.1 Spolupráca Jacquesa Préverta s Josephom Kosmom

Najznámejším z pomedzi zhudobnených textov, ktoré Jacques Prévert napísal, sú slová k hudbe od Josepha Kosmu *Les feuilles mortes*, ktoré vznikli v roku 1947. Výnimočne v tomto prípade, najprv vznikla hudba a potom k nej Prévert napísal slová. Keď Préverta opustila jeho žena Simone, básnika veľmi poznačil ich rozchod a neskôr ho inšpiroval k zloženiu tohto šansónu⁵⁶, ktorý sa stal celosvetovo známym v pomerne krátkej dobe aj vďaka výnimočnej interpretácii herca a speváka Yvesa Montanda. Nezabudnuteľný text a hudba, to všetko prispelo k tomu, že bol preložený a adaptovaný do mnohých jazykov a nahraný desiatkami varietných orchestrov. V roku 1955 sa stal absolútnou jedničkou v hitparádach po Spojených štátoch amerických pod názvom *Autumn Leaves*, interpretovaný Johnym Mercerom. „Je to jedna zo vzácných populárnych melódií storočia, ktorá očarila a podmanila si nielen klasických hudobníkov ako je Maurice André či Plácido Domingo, ale aj tenoristov či jazzmanov od Stéphana Grappelliho, cez Duka Ellingtona až po Milesa Davisa.“⁵⁷

Postupne vznikali ďalšie piesne, ktoré rozvíjali tému stratenej lásky. Je zjavné, že umenie Kosmu a Préverta sa však od nich líšilo - vedeli navodiť subtilnou hrou jazyka s melódiou pohnutie nad ľúbostnou reminiscenciou pomocou tých najbanálnejších rétorických figúr a melódiou pozostávajúcou zo štyroch nôt opakujúceho sa refrénu. Prévert sa s Josephom Kosmom zoznámil vďaka filmu. Jacques Prévert ho počul hrať na svojom malom piane a hneď si zamiloval túto nevtieravú hudbu, ležérnu a zároveň hlbokú.⁵⁸ A tak sa z ich spoločných snáh zrodila prvá pieseň:

*«Au jour le jour
À la nuit la nuit
À la belle étoile
C'est pour ça que je vis...»⁵⁹*

⁵⁶ Andry, M. : *Jacques Prévert*, Paris, édition de Fallois, 1994, s. 97

⁵⁷ Klein, J.L. : *Florilège de la chanson française*, Paris, Bordas, 1990, s. 213, preklad autor

⁵⁸ Andry, M.: *Jacques Prévert*, Paris, Éditions de Fallois, 1994, s. 105

⁵⁹ idem, s. 87

Ich piesne preslávili Préverta a jeho poetickú tvorbu pred veľkým medzinárodným publikom. Jeho texty skúšali zhudobniť aj iní hudobníci, no Prévert vďačí najmä Kosmovi za svoje najväčšie úspechy v tomto umeleckom hudobnom žánri. Kosma sa snažil podčiarknuť svojou hudbou ducha nesmrteľnosti Prévertovej tvorby, to znamená, zhudobniť jeho texty tak, aby boli nezávislé od akejkolvek súčasnej módy. V tom tkvie ich originalita a nadčasovosť až dodnes.⁶⁰ Prvé piesne, ktoré vznikli z ich vzájomnej spolupráce, sú *La pêche à la baleine*, mimochodom, táto veľmi populárna báseň vznikla na návšteve Československa v Karpatoch, od Petra Skarlanta, českého prekladateľa Prévertových básní vieme, že ju básnik napísal po niekoľkých pohárikoch slivovice priamo na kaviarenskom stolíku v bratislavskom hoteli Carlton, *Familiare* či *La Chasse à l'enfant*.

3.2 Najslávnejší hudobní interpreti francúzskych šansónov

Prévertove texty k piesňam naspievalo mnoho hudobných interpretov a známych šansoniérov ako napríklad Marianne Oswald, Agnès Capri, Germaine Montero, les Frères Jacques, Juliette Gréco, Édith Piaf a ďalší. „Tým sa publikum, ktoré počúvalo piesne svojich obľúbených šansoniérov ešte zväčšilo. A všetci ich spievali. Recitoval Prévert-Kosma v sále Chopin-Pleyel na konci roku 1945 a päť rádio-vysielaní v R.T.F malo enormný úspech a preslávilo poéziu Jacquesa Préverta.“⁶¹

Najmä dve ženy, Agnès Capri a Marianne Oswald⁶², dve výnimočné speváčky a komičky, zohrali dôležitú rolu na začiatku kariéry Jacquesa Préverta, tým že predstavili jeho piesne pred veľkým publikom. Boli medzi prvými, ktorí milovali jeho básne, ktorí v ne verili, recitovali ich a bili sa za to, aby ich mohli spievať v kabarete či muzikáli. Agnès Capri viedla neskôr svoj vlastný kabaret na ulici Molière kde boli Prévertove básne a piesne na dennom programe. Simone de Beauvoir o nej hovorí v jednom zo svojich memoárov: „S výrazom nevinnosti v ostre řezaném obličejí zpívala Agnès Capri Prévertovi písně, recitovala jeho básně.

⁶⁰ Mortelier, Ch.: *Paroles de Jacques Prévert*, Paris, Hachette, 1976, s. 9

⁶¹ idem, s. 10, preklad autor

⁶² Andry, M.: *Jacques Prévert*, Paris, Éditions de Fallois, 1994, s. 105

Těšila jsme se ze svěžesti jejího hlasu, nikdy jsem se nemohla nabažit jejího přednesu *Lovu na velrybu*, nebo chvíl, kdy na jejich rtech rozkvetl jedovatý ocún.“⁶³ V tej dobe, po roku 1936, Prévert unikol surrealizmu⁶⁴ a uviedol spolu s divadelnou skupinou *Octobre* poéziu a pieseň na cestu anarchie. Marianne Oswald spievala od roku 1937 Préverta v music-halle, hlavne *La Grasse Matinée*.

Dôležité je spomenúť, že dvaja najslávnejší umelci, ktorí dominujú tomuto obdobiu francúzskeho šansónu, Édith Piaf a Yves Montand, si vyberajú k interpretácii práve texty Jacqua Préverta. Prévert a Montand sa stali veľkými priateľmi. Poznali sa od doby *Portes de la nuit*, kedy Montand debutoval vo filme. Montand si prvé stretnutie s Prévertom vybavuje takto: „Prvý obraz, ktorý som si vybavil o Jacquesovi bol obraz slnka. Bol u seba doma, a bol celý okrúhly, mal okrúhlu tvár, nos, okrúhle až guľaté oči, okrúhly klobúk na hlave a svoju nesmrteľnú cigaretu v kútiku úst. To všetko s humorom, s iskrivým pohľadom, ktorý ma nútil myslieť na slnečný jas.“⁶⁵

Šansón *Mŕtve lístie* (*Les Feuilles mortes*) zostal na začiatku nepovšimnutý. Neskôr si ho Montand zaradil do svojho repertoáru, ale nemal s ním úspech. Dlho ho spieval bez väčšieho nadšenia publika. O štyri roky neskôr šli *Les Feuilles mortes* na celosvetové turné a figurovali v repertoári tých najväčších spevákov ako Sinatra, Nat King Cole, Bing Crosby, Barbra Streisand, Juliette Gréco. Tá na prvé stretnutie s Prévertom spomína so slovami: « Vstrebávala som prílív jeho slov ako tichá malá čierna špongia. Bola som šťastná.»⁶⁶

Jacques Prévert vždy zostane básnikom, ktorý miloval hudbu ulice, hudbu milosrdenstva, hudbu zamilovaných, hudbu túlavých psov a mačiek, hudbu sentimentálnych tulákov, hudbu noci. A také sú aj jeho šansóny. Bolo uňho to, čo je naozaj dôležité, povedal kedysi Montand: „lásky, neha, humor, priateľstvo.“⁶⁷

⁶³ Erisman, G.: *Cesta francouzského šansónu*, Praha, Editio Supraphon, 1988, s. 123 preklad Vladimír Cinke

⁶⁴ idem, s. 123

⁶⁵ Andry, M.: *Jacques Prévert*, Paris, Éditions de Fallois, 1994, s. 206, Úryvok z rozhovoru s Jean- Michel Folonom, preklad autor

⁶⁶ Andry, M.: *Jacques Prévert*, Paris, Éditions de Fallois, 1994, s. 206, preklad autor

⁶⁷ Andry, M.: *Jacques Prévert*, Paris, Éditions de Fallois, 1994, s. 207, preklad autor

4 Didaktické využitie poézie a piesne vo výučbe francúzskeho jazyka

4.1 Pedagogické prístupy k piesni vo výučbe

Využitie francúzskeho šansónu na hodine kladie dôraz v prvom rade na kultúrny aspekt. Ponúka príležitosť stretnúť sa s frankofónnou kultúrou a objaviť hovorenú francúzštinu v jej celej rozmanitosti. „Učiť sa cudzí jazyk znamená postihnúť aj iný spôsob nazerania na svet, objavovať kultúrny a jazykový priestor, ktorý sa líši od pôvodnej, vlastnej kultúry.“⁶⁸ A preto zredukovať vyučovanie cudzieho jazyka na osvojenie si slovnej zásoby, štruktúry vety či gramatických pravidiel by znamenalo vyučovať mŕtvu jazyk. Učiť sa francúzsky jazyk znamená aj objavovať radosť z učenia. Pieseň patrí k autentickým dokumentom par excellence a je jedným z tých najautentickejších spôsobov vyjadrenia sa ľudí, ich humoru a ich každodenných záujmov.⁶⁹

V prospech pedagogického využitia piesne na vyučovacej hodine francúzštiny hovorí aj to, že v piesni sú obsiahnuté všetky variácie slovného registra francúzštiny, regionálne akcenty, familiárne výrazy, celkové bohatstvo živého jazyka, s ktorými žiak pri posluhu prichádza do kontaktu. „Veľmi často žiaci, ktorí sa učia cudzí jazyk, nemajú možnosť prísť do kontaktu s cieľovým jazykom na vyučovaní.“⁷⁰ Pieseň tak stavia akýsi most medzi cieľovým jazykom a jeho vyučovaním.

Hra lingvistických a extralingvistických prvkov vo všeobecnosti uľahčujú porozumenie. „Opakovanie niektorých lingvistických prvkov napomáha zapamätávaniu a vytvára u žiaka návyk používať automaticky danú štruktúru, frázu s tým, že chápe čo práve hovorí.“⁷¹

⁶⁸ www.cavilamenligne.com/docs/approches_pedagogiques_chanson.pdf, s. 1, preklad autor

⁶⁹ Delière, J., Lafayette, R. : *La clef des chants: thèmes culturels et techniques pédagogiques pour l'enseignement de la civilisation par la chanson*, Paris, French Review, 1985, s. 411- 425

⁷⁰ Iantorno, G. : *The Use of songs in the language class*. Roma, Centro italiano di linguistica applicata, 1979, s. 179-185, preklad autor

⁷¹ Cuq, J-P., Gruca I. : *Cours de didactique du français langue étrangère et seconde*. Grenoble:

A aby sme sa naučili dobre hovoriť v cudzom jazyku, musíme sa najprv naučiť dobre počúvať. „Počúvanie piesní rozvíja skutočnú kompetenciu vnímania, pretože keď sme schopní rozumieť informácie v cudzom jazyku v rádiu a v piesni, sme schopní rozumieť všetko.“⁷² Napriek tomu, nie je hlavným pedagogickým cieľom redukovať pieseň na vyučovacej hodine na sériu určitých gramatických cvičení či na štúdium jej textu, naopak, hlavným pedagogickým cieľom pri didaktickom využití piesní v hodine francúzštiny je navodiť u žiakov túžbu učiť sa jazyk a jeho zvyky, kultúru.⁷³

4.1.1 Pieseň a motivácia na hodine francúzskeho jazyka

V súčasnej škole vyvstáva najmä naliehavá potreba motivácie a zaujatia žiakov. Čoraz viac učiteľov francúzskeho jazyka si kladie otázku: ako urobiť svoje hodiny čo najzaujímavejšie, ako ich spestriť, oživiť, ako neznechutiť žiakovi hodiny cudzieho jazyka či ako ich odľahčiť od monotónneho memorovania? Využitie piesňovej formy na vyučovacích hodinách francúzskeho jazyka je jedným z efektívnych riešení ako žiaka motivovať, zaujať, rozvíjať jeho kreativitu či mu poskytnúť priestor na prezentovanie svojich vlastných myšlienok a pocitov.

Je známe, že motivácia, ktorá zahŕňa kognitívne i afektívne prvky je vo vyučovaní jazykov určujúcim parametrom úspechu a ďalšieho napredovania. Vnútoraná motivácia, spojená s radosťou z učenia, slúži ako opora pozornosti a uloženia nových poznatkov do pamäti.⁷⁴

Pieseň vo vyučovanom procese je radosť, rozptýlenie, ktoré uvítajú žiaci každého veku. Hudba je neodmysliteľnou súčasťou života a sprevádza všetky veľké udalosti v živote. „Citovosť a estetika piesní sú hlavné motivačné faktory vo vyučovaní, ktoré vytvárajú priaznivú

Presses Universitaires de Grenoble, 2005, s. 82, preklad autor

⁷² Calvet, L-J. : *La chanson dans la classe de français langue étrangère*. Outils Théoriques. Paris : Clé International, 1980, s. 99 , preklad autor

⁷³ www.cavilamenligne.com/docs/approches_pedagogiques_chanson.pdf, s. 2

⁷⁴ Le Roux, S. *L'évolution de l'enseignement des langues. Cours de didactique du FLE à l'Université du Cap*. Paris, Editions universitaires, 2008, s. 118

atmosféru k učeniu.“⁷⁵ Preto mnoho učebnicových súborov rôznych úrovní a pre rôzne vekové skupiny žiakov obsahuje často didaktický materiál k piesni. Napríklad súbory *Libre Échange*, *Extra* alebo *En français* či *Le Kiosque* atď.

Na záver je treba dodať, že pieseň na hodine francúzskeho jazyka znamená kultúru, radosť a tiež môže byť „vhodným pedagogickým prostriedkom k dosiahnutiu určitého vytýčeného pedagogického cieľa.“⁷⁶

4.1.2 Pieseň a poézia

Ako sme už uviedli vyššie, pieseň má bezpochyby mnoho výhod vo vyučovaní cudzieho jazyka, no najmä má určitú schopnosť a moc rozvíjať žiakovu citlivosť a zmysel pre porozumenie krásy poézie, ktorá je pre učiteľa literatúry tým najťažším druhom na učenie. Problémom je, že vo všeobecnosti v škole žiaci jasne dávajú najavo svoj nezáujem o poéziu. Pieseň sa teda môže stať tým pravým spojníkom medzi poéziou a žiakom, pretože vychádza z „ideálneho súladu poézie a hudby“⁷⁷.

Tak ako aj báseň, pieseň je usporiadaná do strof, refrénov, rýmov a má svoj vlastný rytmus. Podľa Emanuelle Rassart, pieseň sa perfektne hodí do vyučovacej hodiny cudzieho jazyka, pretože je krátka, no koherentná a ucelená s textom, ktorý má často funkciu krátkeho miniatúrneho rozprávania.⁷⁸ Spojenie medzi piesňou a poéziou je ešte užšie, ak máme na mysli, napríklad, poéziu Rimbauda, Apollinaire či v našom prípade Préverta, ktorá bola interpretovaná známymi francúzskymi šansoniérmi ako Léo Ferré, Édith Piaf, Yves Montand a ďalšími.

Významným dôvodom prečo implementovať pieseň do pedagogických príprav na vyučovanie francúzštiny je aj fakt, že existujú prekážky v interkultúrnej komunikácii, ktoré sa nachádzajú

⁷⁵ Guglielmino, L. : *The Affective edge: using songs and music in ESL Instruction*, New York, Adult literacy and Basic Education, 1986, s. 19-26, preklad autor

⁷⁶ Calvet, L-J. : *La chanson dans la classe de français langue étrangère. Outils Théoriques*, Paris, Clé International, 1980, s. 17, preklad autor

⁷⁷ Delière, J. , Layfayette, R. : *La clef des chants: thèmes culturels et techniques pédagogiques pour l'enseignement de la civilisation par la chanson*. Paris, The French Review, 1985, s. 411, preklad autor

⁷⁸ Giguët-Legdhen, E.: *La Chanson, un support didactique idéal*, Entretien avec Emmanuelle Rassart, Franc-Parler, 2008, [en ligne] Disponible sur: <http://www.francparler.org/articles/rassart2008.htm>

predovšetkým na dvoch úrovniach: kognitívnej a afektívnej. „Kognitívna úroveň predstavuje nedostatok vedomostí o iných kultúrach až absenciu vedomia kultúrnej relativity, zatiaľ čo na afektívnej úrovni dochádza často k strachu z iného, subjektivismu, pretrvávaniu stereotypov a odmietaniu odlišností.“⁷⁹ Pieseň môže byť teda nástrojom, ktorý pomáha prekonávať spomínané prekážky. Stačí len trocha predstavivosti zo strany učiteľa a chute zo strany žiakov a francúzsky šansón môže udržať pedagogický potenciál a zdynamizovať hodinu francúzskeho jazyka. „Medzi všetkými dokumentmi, ktoré vstúpili s príchodom nových didaktík do školy, didaktika piesne je jednou z najbohatších.“⁸⁰

4.1.3 Postup pri využití piesne na vyučovacej hodine

Aby bola práca s konkrétnou piesňou na hodine efektívna, je treba analyzovať text piesne i jej hudobnú stránku. Pre lepšie pochopenie sa odporúča zoznamovať žiakov s formálnou stránkou poézie najprv v materskom jazyku, až neskôr pristúpiť k analýze vo francúzskom jazyku. Pri analýze textu je vhodné dodržiavať nasledovné kroky:

- analyzovať štruktúru piesne t.j. z koľkých častí sa skladá, ako sa jednotlivé časti od seba navzájom líšia atď.
- opísať jej štýl tzn. či je skôr poetický alebo informatívny, hravý...
- hrá v piesni rým dôležitú úlohu? Akú? Kde?
- analyzovať básnické figúry, obrazy, metaforu a iné
- vytvoriť text s medzerami na doplnenie
- analyzovať slovnú zásobu piesne, priradiť k daným výrazom synonymá, antonymá
- analyzovať jej zmysel, napríklad, čo tým chcel autor povedať, ako by sa to dalo napísať inak atď.
- spresniť jazykovú úroveň (či sa v piesni stretávame s hovorovým alebo skôr písaným jazykom)
- zoradiť text ako ide logicky za sebou (z rozhádzaných kúskov textu)

⁷⁹ Roland-Gosselin, E. : *Cultures et relations interculturelles*, Paris, Le Français dans le monde, 2005, N° 339, s. 38-40, preklad autor

⁸⁰ Demari, J-C. : *De « Gentille alouette » à Lambé An Dro » : cinquante ans de chanson en classe de FLE*, Paris, Le Français dans le Monde, 2001, N° 318, 52-55, preklad autor

Čo sa týka obsahu piesne, je možné identifikovať a prediskutovať spolu so žiakmi nasledovné body:

- celkovú myšlienku textu, čiastkovú myšlienku - strofu po strofe
- aké myšlienky, názory sú v piesni vyjadrené
- akú má pieseň symboliku, čo ktorý symbol znamená
- aké hodnoty pieseň prezentuje
- aké kultúrne zvyky v piesni vychádzajú najavo, porovnať ich s našou kultúrou
- aké pocity pieseň u žiakov vyvoláva
- aké postavy v piesni vystupujú, čo reprezentujú atď.

Pieseň má aj svoju hudobnú stránku. Tu sa učiteľovi otvára široké pole tém na vyučovacej hodine. Je možné rozvíjať tu slovnú zásobu zameranú na pomenovanie hudobných nástrojov, zvukov v cudzom jazyku. Pomenovávať hudobné žánre, smery, rôznych hudobných interpretov. Ďalšie kreatívne aktivity, ktoré sa dajú pri práci s piesňou na hodine využiť sú: rolové hry, porovnať pieseň s inými literárnymi žánrami (napr. básne), napísať k piesni filmový scénar alebo sa zamyslieť nad tým, ako by mohla pieseň skončiť inak, ako by sa mohol príbeh vyvíjať ďalej.

Navrhovaný postup, ako didakticky postupovať pri využití piesne na vyučovacej hodine cudzieho jazyka, samozrejme nie je jediný alebo ten jediný správny. Slúži ako cenný zdroj nápadov, myšlienok, návrhov ako zlepšiť prácu pedagóga. Každý učiteľ si však musí vytvoriť svoj vlastný štýl práce s piesňou na hodine, rozhodnúť sa sám, ktoré aktivity sú vhodné pre danú skupinu žiakov, ako ich zorganizovať, prípadne do akej hĺbky so žiakmi v analýze piesne až možno zájsť. Pritom, vždy je treba brať do úvahy vek a úroveň žiakov, či už pri výbere piesne alebo samotnej práci s ňou.

4.2 Pedagogické prístupy k básni a poézii vo výučbe fancúzštiny

Rozoberanie poézie na hodinách cudzieho jazyka a literatúry je považované za tú najťažšiu aktivitu vo výučbe jazyka. Na strane učiteľa

príprava na vyučovanie akejkoľvek poézie zaberie veľa času a nemálo úsilia, na strane žiakov je táto snaha najčastejšie prijímaná len vlažne. Poézia sa vo všeobecnosti neteší v škole veľkej obľube. „Kde sa teda skrýva problém? Prečo vyučovanie poézie je vo väčšine prípadov odsúdené na neúspech? A ako by bolo možné zmieriť žiakov s poéziou?“⁸¹ Aby sme mohli odpovedať na tieto otázky, je treba analyzovať celú situáciu do väčšej hĺbky a vyvodiť z nej dôsledky pre hľadanie vhodnej nápravy.

V prvom rade, pedagogické ciele vo výučbe poézie sú nejasné a je treba, aby ich vyučujúci vedel uviesť do praxe. Je potrebné si uvedomiť čo konkrétne učiteľ chce analyzovaním poézie na hodine dosiahnuť. Chce žiakov premeniť na „amatérov-expertov“ poézie, alebo hľadá jednoducho spôsob ako im umožniť zažiť radosť z čítaného.

Žiaci sa často obávajú, že poézia je pre nich príliš náročná, že jej nebudú rozumieť. Práve preto, vhodný výber autora môže uľahčiť a zefektívniť prácu na hodine. Jacques Prévert, ako básnik každodennosti, je veľmi zrozumiteľný už aj pre menších žiakov. Jeho jazyk je ľahký, nenáročný, nepoužíva zložitú syntax, navyše pracuje s prítlačlivými obrazmi. V jazykovom vyučovaní je nedostatok hodín zameraných na poéziu. Sú i prípady, kedy sa žiak nestretne so žiadnou básňou na vyučovaní v priebehu celého školského roka. „Potom niet pochybností, že sa žiaci odvracajú od štúdia poézie, ktorá je vyučovaná tak zle či málo.“⁸²

Hodina zameraná na rozoberanie poézie je žiakmi často hodnotená ako nudná a nepotrebná. Je to spôsobené tým, že vyučujúci dá väčšinou žiakom čítať básne na hodine v tichosti alebo žiaci sami objavujú v rýchlosti jej text počas čítania nahlas. Následná práca potom spravidla pokračuje zhrnutím básne, učiteľ pritom prerúša čítanie a komentuje či dopĺňa ďalšie informácie. Alebo analýza spočíva v odpovedaní na

⁸¹ Bikoï, F.N.: *Comment introduire la poésie à l'école?*, Cameroun, Université de Dschang, 2005, s. 1, preklad autor

⁸² Bikoï, F.N.: *Comment introduire la poésie à l'école?*, Cameroun, Université de Dschang, 2005, s. 2, preklad autor

otázky, ktoré sú prevzaté zo špecializovaných zbierok. Výsledok takéhoto didaktického postupu má dvojitý účinok: „pre žiakov nuda, nezáujem a nechť k poézii, pre učiteľa presvedčenie, že žiaci sú necitliví.“⁸³

Napriek tomu, bežná školská prax potvrdzuje, že ak je vyučovanie poézie vedené správnym spôsobom, poézia vyvoláva záujem dokonca až nadšenie u detí i adolescentov. Niekedy dokonca vnímanie poézie v cudzom jazyku uľahčuje prácu na vyučovacej hodine s adolescentmi, pretože poézia je afektívnym zdrojom jazyka, tzn. pracuje so slovami, ktoré sú expresívne, citovo zafarbené a tým najľahšie zapamätateľné. Cudzí jazyk tak môže fungovať ako katalyzátor týchto výrazov. Je známe, že poetickosť jazyka v básni sa dosahuje sériou odchýliek voči normálnej reči. Prvým krokom pre zavedenie poézie do cudzojazyčnej výučby teda bude scitlivieť žiakov hlavne na tieto odchýlky. Odchýlky majú dva druhy: opak zmyslu a zvláštnosť formy. A propos opaku zmyslu Riffaterre upresňuje: « La poésie exprime les concepts de manière oblique (...); un poème nous dit une chose et en signifie une autre. »⁸⁴

Poézia zmysel nedáva hneď na prvý krát. Veľakrát je treba vrátiť sa, prečítať ju znovu, kým prideme k danému zmyslu. Tomu treba prispôbiť aj vyučovaciu hodinu a vyhradiť si na to viac času. Ale ak zmysel nie je jasný okamžite, je to kvôli poetickej forme, ktorá sa vyznačuje určitou *agramatickosťou*. A na tú žiak naráža, pretože je určitou odchýlkou, uvoľnením pravidiel, ktoré sa tak prácne naučil, preto pociťuje v konfrontácii s ňou určitú námahu.

Žiakov treba teda najprv upozorniť na tieto odchýlky v poézii predtým než prejdeme k náročnejším hodinám, kde poéziu analyzujeme, komentujeme. Ďalším krokom v zoznamovacej fáze s poéziou je čítanie básní bez metód a „zbraní“, s holými rukami, oči otvorené dokorán a pozorne počúvajúc. „Je treba nechať padnúť prostriedky a nástroje kritiky aby sme naučili žiakov vnímať rytmus básne, vychutnať ovocie

⁸³ Bikoï, F.N.: *Comment introduire la poésie à l'école?*, Cameroun, Université de Dschang, 2005, s. 2

⁸⁴ Riffaterre, M.: *Sémiotique de la poésie*, Paris, Éd. Du Seuil, 1983, s. 11, preklad autor: Poézia vyjadruje jednotlivé koncepty neúmerným spôsobom (...), báseň nám teda hovorí jednu vec, a pritom znamená inú.

obrazov a prijať sluchom malú hudbu, ktorú ponúka každá báseň.“⁸⁵ Až potom možno pozvoľna prejsť k analýze, komentárom, vlastným pocitom a postrehom žiakov. Ak je trieda otvorená novým veciam, možno dokonca uplatniť i vlastné kreatívne poetické písanie básni, dotváranie príbehov, voľnú imagináciu a asociačné hry.

4.2.1 Didaktické techniky ako zlepšiť prácu s poéziou na vyučovacej hodine francúzskeho jazyka

Na úspešné zaradenie poézie do vyučovacej hodiny cudzieho jazyka je potrebné jasne definovať pedagogické ciele výučby. Poézia určite predstavuje jednu z aktivít, ktoré prispievajú k dosiahnutiu lingvistických a edukačných cieľov na formovanie žiakov. Cez poéziu je možné zcitlivovať žiakov na poetický odkaz a dať im prostriedky ako čítať báseň, prípadne chuť a možnosť ju dotvárať či tvoriť.

V druhom rade, pri uplatňovaní poézie treba brať do úvahy aj intelektuálne a psychologické kapacity žiakov, rovnako ako aj kultúrne potreby a ich záujmy. Pre vyučovanie na úrovni materských a základných škôl sú vhodné jednoduché texty na zapamätanie. Na druhom stupni základnej školy vyberáme básnikov z určitého francúzskeho kraja, ale sú vhodní aj básnici 20. storočia ako je Jacques Prévert. Na strednej škole môže učiteľ siahnuť aj po namáhavejších textoch, ktoré podmieňujú reflexiu nad prácou daného autora.

Prévertova básnická tvorba sa hodí na druhý stupeň základných škôl i na stredné školy. Jeho poézia nie je náročná, no zároveň povzbudzuje žiakov k reflexii a vlastným úvahám nad básňou. Základným cieľom vyučovania poézie je hlavne „prebudiť slová, ktoré zaspali na papieri.“ Ak žiak s vášňou nepristúpi ku komunikácii, výmene názorov nad básňou, považujeme pedagogický cieľ za nenaplnený.

Analýza básne na vyučovacej hodine nie je holé definovanie, vysvetľovanie, či tlmočenie významu zo strany učiteľa. Claude Roy kritizuje racionálne a nezáživné analýzy poetických textov v školských

⁸⁵ Khattate, N.: *Le parcours de la poésie dans l'enseignement du français*, Téhéran, Université Shahid Beheshti press, 1998, s. 2-3, preklad autor

triedach. Navrhuje sympatický prístup založený na čítaní, reflexii, osobnej produkcii a kreativite žiaka. Sám sa hlási k pedagogike slobody.⁸⁶ Problém však nie je jednoduchý. Klasický vzdelávací systém zavádza určitú disciplínu do vedenia hodiny. Deklaruje, že báseň musí byť braná ako objekt prísneho vysvetlenia a ako text. Je však pravdou, že všetka tá „vysvetľovacia mánia“ ochudobňuje podstatu poézie. A preto je potrebné zavádzať do školského kurikula didaktické vybavenie, ktoré bude pružné a obmieňateľné podľa jazykovej úrovne žiakov.⁸⁷ Na úrovni druhého stupňa základnej školy, vyučovacia hodina môže začať posluchom v uvoľnenej atmosfére, nasledovať môžu práce s textom s organizáciou práce samostatne alebo v skupine.

Je možné využiť v práci s básňou na hodine:

- **tématický inventár:** vybrať všetko čo sa vzťahuje na určitú tému v básni
- **lexikálny inventár:** vybrať zriedkavé slová, familiárne výrazy, prekvapujúce výrazy, lexikálne pole vzťahujúce sa k danému výrazu...
- **štylistický inventár:** analyzovať počet strof v básni, počet rýmov, veršov, prirovnaní, nečakaných asociácií slov, myšlienok, obrazov, opakovanie slov...
- **typografický inventár:** zaradiť žáner básne, druhy rýmov, určiť metriku⁸⁸

Táto syntéza pomáha konfrontovať rôzne odpovede a vypracovať spoločný zoznam, ktorý sa zaoberá špecifikami danej básne. Práca je založená na priamom kontakte s básňou. Dôležité je, aby žiaci „nasiakli“ niektorými technickými aspektmi poézie, ktoré sú tu len načrtnuté. Postupne ako žiaci napredujú vo svojom vzdelaní, dôraz je kladený na technickejšie aspekty:

⁸⁶ Roy, C.: *Le dégoût de la poésie*, Paris, Le Nouvel Observateur, 19-25 jún 1997, s. 6

⁸⁷ Bikoï, F.N.: *Comment introduire la poésie à l'école?*, Cameroun, Université de Dschang, 2005, s. 4

⁸⁸ Bikoï, F.N.: *Comment introduire la poésie à l'école?*, Cameroun, Université de Dschang, 2005, s. 4

- poézia a jej slovné konštrukcie (fenomén opakovania, slovných zvrátov, oddelenia, dôrazu)
- poézia a jej slovná zásoba (uplatňovanie slov, obrazov)
- poézia a jej ohraničenie (strofa, verš, metrika a rytmika, rým, fixné formy)

Vyučovanie poézie v rámci hodiny cudzieho jazyka musí v sebe teda zahŕňať dimenziu technickú i laudatívnu. Pri vyučovaní na druhom stupni základnej školy a na strednej škole sa priorita musí klásť na reflexiu a samotnú tvorbu. V neposlednom rade si treba uvedomiť, že škola v súčasnom kurikule poskytuje len obmedzené podmienky pre skutočné plné využitie potenciálu poézie v hodine cudzieho jazyka. Jedným z cieľov tejto diplomovej práce bolo preto hlbšie rozpracovať jednotlivé prípravy na vyučovaciu hodinu zameranú na poéziu a francúzsky šansón. Uľahčiť či obohatiť o nové nápady prácu učiteľom francúzštiny. Francúzsky šansón na texty Jacquesa Préverta a jeho básne sú nezameniteľným zdrojom pri práci s poéziou a piesňou na vyučovacej hodine. Zároveň slúžia ako východisko poznania časti francúzskej kultúry a histórie, s ktorou by mal byť oboznámený každý študent francúzskeho jazyka.

V nasledujúcej praktickej časti diplomovej práce rozoberieme tri vzorové pedagogické prípravy na vyučovaciu hodinu zameranú na prácu s poéziou a francúzskym šansónom. Jedná sa o texty Jacquesa Préverta, ich praktické a kreatívne využitie priamo na vyučovacej hodine francúzštiny.

5 Pedagogické listy

5.1 Pedagogický list č. 1. Poézia Jacquesa Préverta

Manuál pre vyučujúceho

Pedagogické ciele:

- predstaviť žiakom poéziu Jacquesa Préverta hravou formou
- zhrnúť používanie *passé composé*
- rolová hra (*jeux de rôles*) – dramatizácia (*expression orale*)
- písomné vyjadrenie v cudzom jazyku
- zlepšenie komunikačných kapacít

Téma: poézia Jacquesa Préverta

Jazyková úroveň : B2, vhodné pre adolescentov

Použitý materiál : text básne s medzerami na doplnenie *Pour toi mon amour* a *Déjeuner du matin*, rozstrihaná časť básne *Déjeuner du matin*, kartičky s inštrukciami k rolovej hre.

Pedagogické východiská: Predpokladom k práci na tejto vyučovacej hodine je základná znalosť učiva *passé composé*, hodina vychádza z tejto znalosti, pretože cieľom hodiny je potom aplikácia a precvičovanie *passé composé* v básňach Jacquesa Préverta. Rolové hry sú zamerané na precvičovanie ústneho vyjadrovania sa vo francúzskom jazyku, ich téma je dospelievajúcim žiakom blízka. Je pre nich veľmi motivujúca, keďže sa zameriava na medziľudské vzťahy a city, s ktorými adolescenti majú značné problémy. Zároveň sa predpokladá, že žiaci majú osvojené základné znalosti stylistických a básnických prostriedkov z hodín literatúry.

Čas: dve 45 minútové hodiny, alebo jeden blok v trvaní 1 a pol hodiny.

Učiteľ v krátkosti predstaví žiakom Jacquesa Préverta ako významného francúzskeho básnika a textára. Spomenie jeho poéziu každodennosti a to, že jeho básne sú prístupné naozaj pre každého.

Motivuje záujem žiakov a iniciuje krátku diskusiu o tom, čo pre nich znamená poézia, ako ju vnímajú a prečo.

Cvičenie č. 1

Cvičenie je zamerané na precvičovanie foriem passé composé. Žiaci pracujú samostatne, v prípade nejasnosti so slovnou zásobou učiteľ vysvetlí jej význam, prípadne preloží dané slovíčko. Kontrola správnych odpovedí prebieha spoločne pred celou triedou.

Cvičenie č. 2

Poetika Jacquesa Préverta. Cvičenie je zamerané na rozbor stylistických prostriedkov básne, keďže je báseň veľmi jednoduchá, pre žiakov nie je náročné určiť o aké prostriedky sa jedná, čím básnik dosahuje poetickosť a estetiku básne. Žiaci dokážu určiť stylistické prostriedky na základe hodín literatúry z českého jazyka. Rolou učiteľa je doplnenie slovnej zásoby a usmernenie žiakov v analýze.

Cvičenie č. 3

Cieľom tohto cvičenia je porozumenie danej básni. Žiaci majú 15 minút čas, aby sa zamysleli nad otázkami a sformulovali písomne krátke zamyslenie sa, úvahu. Cvičenie trénuje písomné vyjadrenie sa v cudzom jazyku. V závere učiteľ poprosí troch až štyroch žiakov, ktorí sa hlásia, aby prezentovali svoje úvahy ústne pred triedou. Dôležité je podotknúť, že táto časť cvičenia je voliteľná, nie je povinná. Učiteľ nesmie žiakov nútiť, aby prezentovali výsledky svojej práce ak nechcú, pretože sa jedná o vnútorné vyjadrenie žiakových pocitov a myšlienok. Učiteľ zhrnie spolu so žiakmi hlavnú myšlienku básne pred celou triedou.

Cvičenie č. 4

Rolové hry. Učiteľ požiada žiakov, aby sa rozdelili do dvojíc. Každý z dvojice dostane kartičku na ktorej je popísaná jeho rola, ako sa má správať. Dvojice rozohrajú krátke scény, dialógy, ktoré si pripravlia na základe popisu správania z kartičky. Cieľom tejto aktivity je uvedomiť si svoje správanie, zamyslieť sa nad dôsledkami svojho chovania, aký efekt to môže mať na druhého. Týmto cvičením sa rozvíja komunikačná kompetencia v cudzom jazyku, zároveň sa formujú

sociálne postoje a sociálne správanie adolescentov. Učiteľ počas aktivity monitoruje, pomáha so slovnou zásobou, usmerňuje. Výsledkom práce žiakov je dialóg, ktorý môžu jednotlivé dvojice prezentovať pred celou triedou.

Cvičenie č. 5

V cvičení č. 5 sa precvičujú formy *passé composé* v básni *Déjeuner du matin* od Jacquesa Préverta. Žiaci pracujú samostatne, v prípade nejasnosti so slovnou zásobou učiteľ vysvetlí jej význam, prípadne preloží dané slovíčko. Kontrola správnych odpovedí prebieha spoločne, pred celou triedou.

Cvičenie č. 6

Aktivita je zameraná na porozumenie textu - jeho logickej následnosti, zároveň si žiaci precvičujú znalosť slovnej zásoby, ktorú by už mali mať zvládnutú v predchádzajúcich hodinách. Učiteľ rozdelí triedu na skupiny po 3-4 žiakov. Rozdá im rozstrihaný text. Úlohou skupiny je zoradiť text tak, aby dával zmysel. Učiteľ monitoruje, prípadne usmerňuje prácu v skupinkách. Tá skupiny, ktorá zoradí zmysluplne text v čo najrýchlejšom čase vyhráva. V závere cvičenia učiteľ prejde spolu s celou triedou správne riešenie cvičenia.

Cvičenie č. 7

Otázky na porozumenie básne. Ide o rozvíjanie ústneho vyjadrovania sa v cudzom jazyku. Otázky sú na zamyslenie. Cvičenie je realizované spoločne, pred celou triedou. Otázky sú položené tak, aby vytvárali priestor pre vzájomnú výmenu názorov, diskusiu medzi žiakmi. Podnecujú žiakov k tomu, aby dotvárali, domýšľali posolstvo básne.

Cvičenie č. 8

Kreatívne cvičenie zamerané na rozvoj písomného prejavu vo francúzštine. Žiaci na ňom pracujú samostatne, je treba, aby učiteľ na toto cvičenie vyhradil žiakom dostatok času. Je preto vhodné umiestniť ho na začiatku ďalšej vyučovacej hodiny alebo ako domácu úlohu.

5.1.1 Materiál na vypracovanie pre žiaka – Pedagogický list č. 1

Les questions pour la discussion initiale: Connaissez-vous le poète Jacques Prévert? Qu'est-ce qu'il a écrit? Connaissez-vous ses poèmes? Lesquels? Quelle est la place de poésie dans votre vie? Pensez-vous que la poésie est importante dans la vie humaine? Pourquoi?

1/ Complétez le texte du poème avec les formes du passé composé des verbes ALLEZ, ACHETER, CHERCHER, TROUVER

POUR TOI MON AMOUR

Je/ J' _____ au marché aux oiseaux
Et je/ j' _____ des oiseaux
Pour toi
mon amour

Je/ J' _____ au marché aux fleurs
Et je / j' _____ des fleurs
Pour toi
mon amour

Je/ J' _____ au marché à la ferraille
Et je/ j' _____ des chaînes
De lourdes chaînes
Pour toi
mon amour

Et puis je/ j' _____ au marché aux esclaves
Et je t' _____
Mais je ne t' _____ pas _____
mon amour

2/ Quelle est la structure du poème, comment est- il constitué ?

Quelles procédés l'auteur utilise t-il pour la gradation de l'action ?
Comment l'auteur atteint la valeur poétique et esthétique dans le poème ? Quelle est l'idée principale du poème ?

3/ A l'écrit, répondez aux questions : Quelle est ton opinion, de quel type de l'amour parle l'auteur dans le poème ? Est- ce que vous trouvez difficile à conserver l'amour d'une personne aimée ? C'est

possible ? Si oui, qu'est-ce qu'il faut faire/ne faut pas faire ?
L'amour et l'obsession – une frontière fragile ?

4/ Jeux de rôles. Sur une petite carte, vous trouvez l'inscription de votre comportement envers votre partenaire. Lisez le texte et essayez de former une stratégie de comportement d'après la description. Imaginez que c'est vous qui agissez d'après la consigne. Formez un dialogue avec votre partenaire où vous allez présenter vos manières de comportement.

Situation : le garçon arrive tard au rendez vous avec sa bien-aimée:

A

Tu es une fille. Tu tiens à ton bien-aimé. Tu es très jalouse. Tu le contrôles tout le temps. Sans toi, il ne peut pas sortir. Tu ne sais pas imaginer ta vie sans lui. Tu l'adores, tu lui donnes des petits cadeaux. Il t'énerve quand il arrive tard à votre rendez- vous.

B

Tu es un garçon. Tu as ta petite amie, mais elle est très jalouse de toi. Elle te contrôle tout le temps. Tu ne sais pas ce que tu peux faire. Tu ne peux pas sortir avec tes copains sans elle. Votre amour commence à être comme un piège pour toi. Il arrive que tu sois en retard quand vous avez rendez-vous.

Maintenant, échangez votre petite carte avec le partenaire et essayez de jouer le rôle de votre partenaire. Comment vous vous êtes sentis dans le rôle d'une fille/ d'un garçon? Pourquoi? Qu'est-ce que vous avez appris au sujet de votre comportement. Voudriez-vous le changer? Est-ce que vous avez trouvé une solution pour votre relation? Laquelle? Pourquoi?

5/ Complétez le texte du poème avec les formes du passé composé des verbes METTRE, TOURNER, BOIRE, REPOSER, ALLUMER, FAIRE, SE LEVER, PARTIR, PRENDRE, PLEURER

DÉJEUNER DU MATIN

Il _____ le café
Dans la tasse
Il _____ le lait
Dans la tasse de café
Il _____ le sucre
Dans le café au lait
Avec la petite cuiller
Il _____
Il _____ le café au lait
Et il _____ la tasse
Sans me parler
Il _____
Une cigarette
Il _____ des rondes
Avec la fumée
Il _____ les cendres
Dans le cendrier
Sans me parler
Sans me regarder
Il _____
Il _____
Son chapeau sur sa tête
Il _____
Son manteau de pluie
Parce qu'il pleuvait
Et il _____
Sous la pluie
Sans une parole
Sans me regarder
Et moi je/j' _____
Ma tête dans ma main
Et je/j' _____

6/ Mettez les phrases en ordre logique pour continuer le poème.

DÉJEUNER DU MATIN

Il a mis le café...

Avec la petite cuiller
Dans la tasse
Dans la tasse de café
Dans le café au lait
Et il a reposé la tasse
Il a bu le café au lait
Il a mis le lait
Il a mis le sucre
Il a tourné

7/ Répondez aux questions suivantes:

1. Qu'est-ce que vous pensez, qui sont ces deux gens ?
2. Qu'est-ce qui s'est passé ?
3. Pourquoi il ne parle pas avec elle, pourquoi il ne la regarde pas ?
4. Qu'est-ce qu'elle pourrait faire ?
5. Pourquoi elle a pleuré ?
6. Quelle est l'ambiance du poème ?

8/ Écrivez un poème sur les sentiments de la femme avec les mots suivants: triste, seul(e), se promener, la ville, pleurer, idées noires, malheureux(se), gris(e), sans amis, ne sait pas où aller, il pleut, aimer, la tristesse, la peur, l'amour, quel malheur, la honte, le bonheur, le/la pauvre, elle est fatiguée, elle dort mal, découvrir l'angoisse, manger peu, bizarre, ...

5.1.2 Správne riešenia k pedagogickému listu č. 1

Úvodné otázky majú za cieľ navadiť prácu na hodine a motivovať žiakov. **Možné odpovede na otázky :** Oui, Je connais Jacques Prévert. Je connais ses poèmes célèbres : *Barbara, Chanson de l'oiseleur, Pour toi mon amour, Le Jardin, Paris at night* etc. J'aime la poésie, je lis souvent des poèmes. Je pense que la poésie a une place importante dans la vie collective. Elle exprime des questions et des sentiments fondamentaux. / Je ne m'intéresse pas beaucoup sur la poésie, je préfère lire des romans, mais je connais Jacques Prévert. C'est un poète célèbre.

Cvičenie č. 1

POUR TOI MON AMOUR

Je *suis allé* au marché aux oiseaux
Et je/ j' *ai acheté* des oiseaux
Pour toi
mon amour
Je *suis allé* au marché aux fleurs
Et j' *ai acheté* des fleurs
Pour toi
mon amour
Je *suis allé* au marché à la ferraille
Et j' *ai acheté* des chaînes
De lourdes chaînes
Pour toi
mon amour
Et puis je *suis allé* au marché aux esclaves
Et je t' *ai cherchée*
Mais je ne t' *ai pas trouvé*
mon amour.

Cvičenie č. 2

Le poème est structuré en quatre strophes. Chaque strophe contient quatre vers, sauf la troisième qui contient cinq vers pour l'intensification de l'action. L'auteur utilise la répétition : *Je suis allé, je suis allé, Et puis je suis allé* pour la gradation de l'action. La valeur poétique et esthétique se trouve dans la gradation de l'action, dans la structure régulière des vers, l'auteur utilise peu de procédés, il y a une certaine simplicité d'expression. Les phrases sont courtes, simples, affirmatives. Les refrains « Pour toi mon amour » ressemble à une chanson populaire.

Cvičenie č. 3

Odpovede na toto cvičenie sú individuálne. Nemožno nájsť správnu odpoveď či riešenie. Cieľom je trénovať žiakov písomný prejav v cudzom jazyku. Odpovede sa týkajú témy lásky, vzťahov a partnerstva, no najmä majetníckej lásky, ktorá je zobrazená v básni a reakcií na ňu. V tomto cvičení sa formujú aj žiakové pocity a postoje, čo je veľmi dôležité najmä v období adolescencie.

Cvičenie č. 4

Rolové hry. Výstupom cvičenia je dialóg dvojice, učiteľ opraví chyby až po odohratí scény, nezasahuje a nehodnotí chyby v priebehu výpovede žiakov. Dôležité je záverečné zhodnotenie cvičenia, čo si žiaci pri ňom uvedomili, čo pri hraní cítili, na to ich majú naviesť záverečné otázky v tomto cvičení. Odpovede na ne opäť nie sú jednoznačné, majú individuálny charakter.

Cvičenie č. 5

DÉJEUNER DU MATIN

Il *a mis* le café
Dans la tasse
Il *a mis* le lait
Dans la tasse de café
Il *a mis* le sucre
Dans le café au lait
Avec la petite cuiller
Il *a tourné*
Il *a bu* le café au lait
Et il *a reposé* la tasse
Sans me parler
Il *a allumé*
Une cigarette
Il *a fait* des rondes
Avec la fumée
Il *a mis* les cendres
Dans le cendrier
Sans me parler
Sans me regarder
Il *s'est levé*
Il *a mis*
Son chapeau sur sa tête
Il *a mis*
Son manteau de pluie
Parce qu'il pleuvait
Et il *est parti*
Sous la pluie
Sans une parole
Sans me regarder
Et moi j' *ai pris*
Ma tête dans ma main
Et j' *ai pleuré*

Cvičenie č. 6

DÉJEUNER DU MATIN

Il a mis le café...

Dans la tasse
Il a mis le lait
Dans la tasse de café
Il a mis le sucre
Dans le café au lait
Avec la petite cuiller
Il a tourné
Il a bu le café au lait
Et il a reposé la tasse

Cvičenie č. 7

Možné odpovede na otázky: **1.** Ces deux gens sont des amoureux qui se séparent. **2.** Ils ont eu de l'argument pendant la nuit ou l'homme a décidé de quitter la femme pour une autre. **3.** Il ne parle pas avec elle parce qu'il a honte ou parce qu'il est fâché d'elle. **4.** Elle ne pouvait rien faire. Elle pouvait dire quelque chose. Elle le pouvait caresser. **5.** Elle a pleuré parce qu'il avait parti. Elle a pleuré parce qu'il est parti pour toujours. Elle a pleuré parce qu'elle est déçue, blessée. **6.** L'ambiance du poème est monotone, triste, d'une anxiété, le poème peut présenter une situation inextricable.

Bibliografia k pedagogickému listu č. 1:

Les poèmes: Prévert, J.: *Paroles*, Paris, Gallimard, 1942 bez ISBN

5.2 Pedagogický list 2. Hudobné nástroje vo francúzskom šansóne

Manuál pre vyučujúceho

Pedagogické ciele: prehliť žiakom slovnú zásobu v oblasti hudobnej terminológie pre efektívnejšiu prácu na tému francúzsky šansón.

Téma: slovná zásoba zameraná na názvy hudobných nástrojov a jej aplikácia na Prévertov text šansónu *Les feuilles mortes*.

Jazyková úroveň: B2

Použitý materiál : text šansónu s medzerami na doplnenie *Les feuilles mortes* pre cvičenie č. 5, francúzsky výkladový slovník.

Pedagogické východiská: v prípravnej fáze je nevyhnutná domáca samostatná príprava žiakov na túto vyučovaciu hodinu. Pred tým, než začneme pracovať so slovnou zásobou na hodine, je treba zadať žiakom, aby sa naučili základnú slovnú zásobu, ktorá je súčasťou tohto pedagogického listu. Zámerom nasledujúcich rozpracovaných cvičení je hlavne praktické využitie slovnej zásoby, jej ujasnenie a aplikácia v konkrétnej situácii.

Čas: dve 45 minútové hodiny, alebo jeden blok v trvaní 1 a pol hodiny

Cvičenie č. 1

Cvičenie je určené k skupinovej práci. Nie je cieľom poznať všetky slovíčka, práve preto môže učiteľ vstupovať do práce žiakov a pomáhať im pomenovať niektoré hudobné nástroje. V prvej časti cvičenia pomáhajú žiakom v zoznámení sa so slovnou zásobou aj tabuľky s názvami. Prvá časť cvičenia slúži na to, aby sa žiak oboznámil so slovnou zásobou. Druhá časť je náročnejšia, žiak má nielen pomenovať hudobné nástroje, ale ich aj zaradiť do základných skupín, podľa ktorým bližšie určujeme hudobné nástroje.

Cvičenie č. 2

Cieľom cvičenia č.2 je oboznámiť žiakov s presnejším opisom hudobných nástrojov, ako vyzerajú, z čoho sa prípadne skladajú. V cvičení sa zároveň rozvíja pasívna slovná zásoba žiaka, ktorá slúži k porozumeniu textu. V prvej fáze necháme žiakov niekoľko minút samostatne pracovať, aby si skúsili nájsť správne definície hudobných nástrojov sami. Následne im učiteľ môže pomôcť s neznámymi slovami v definíciách alebo im poskytnúť výkladový francúzsky slovník. V poslednej časti tohto cvičenia je treba, aby učiteľ preveril, či žiaci správne priradili jednotlivé definície k nástrojom a spoločne prešiel správne riešenia so žiakmi.

Cvičenie č. 3

Cvičenie je zamerané na obohatenie slovnej zásoby. Žiaci si môžu najprv vyskúšať pracovať na cvičení samostatne alebo vo dvojici, ale potom je potrebné, aby učiteľ robil cvičenie so žiakmi spoločne. Ak aj budú robiť gramatické chyby, je ich treba motivovať a neopravovať chyby hneď, nechať ich hovoriť. Úloha učiteľa tu pozostáva v pomoci s neznámymi slovami, eventuálne v doplnení niektorých definícií. (je potrebné, aby si žiaci jednotlivé slovíčka prešli pred hodinou v rámci domácej prípravy, toto cvičenie slúži k precvičovaniu a zvnútorneniu učiva).

Cvičenie č. 4

Cvičenie je vhodné na preopakovanie slovnej zásoby. Je realizované formou hry. Žiaci majú rozoznať zvuky, ktoré vydávajú jednotlivé hudobné nástroje. V prvej časti sa žiaci oboznámia so zvukmi, ktoré vydávajú konkrétne hudobné nástroje a pomenujú ich po francúzsky. V druhej časti začína hra. Učiteľ rozdelí triedu na dve skupiny, žiaci počúvajú zvuk a vždy jeden zo skupiny v dueli s druhým z druhej skupiny sa snaží čo najrýchlejšie identifikovať, ktorý hudobný nástroj daný zvuk vytvára. Za každú najrýchlejšiu skorú odpoveď

dostáva skupina bod. Na záver sa sčítajú body a tá skupina, ktorá má najviac bodov vyhráva. Cvičenie zároveň pripravuje a trénuje žiakov na ďalšiu časť hodiny, kedy budú mať aplikovať to čo sa naučili na šansón od Jacquesa Préverta. V druhej časti hodiny prichádza na rad aplikácia vedomostí, ktoré si žiaci zhrnuli a upevnili v prvej časti.

Cvičenie č. 5

Žiaci si vypočujú nahrávku šansónu *Les feuilles mortes*, jedenkrát, bez textu. Otázky, ktoré sú žiakom hneď na to položené majú mať motivačný charakter, majú žiakov navadiť, povzbudiť ich k verbálnemu vyjadreniu ich postojov, myšlienok, nálad. Učiteľ urobí krátky úvod do témy francúzskeho šansónu, čo je jeho podstatou, kto sú jeho predstavitelia. Predstaví v krátkosti Jacquesa Préverta, jeho prínos ako básnika a textára do histórie francúzskeho šansónu. Učiteľ rozdá žiakom text šansónu s medzerami na doplnenie. Nahrávka je pustená po druhý krát. Žiaci pracujú samostatne, ich úlohou je vyplniť správne chýbajúce slová do medzier. Slovíčka, ktoré žiaci nepoznajú, s ktorými sa stretli po prvý krát učiteľ zapíše na tabuľu a každé nové slovo na vysvetlenie použije v novej vete (rešpektujúc zmysel slova, ktorý má v texte) – je potrebné aby si túto časť výkladu učiteľ starostlivo pripravil vo svojej príprave na hodinu, aby potom na vyučovacej hodine nezaberala veľa času.

Cvičenie č. 6

V cvičení č.6 sa zameriame na aplikovanie slovíčok názvov hudobných nástrojov. Žiaci sa po tretí krát započúvajú do textu a snažia sa identifikovať jednotlivé hudobné nástroje, ktoré v šansóne počuli. Učiteľ nechá voľný priestor k vyjadreniu sa, nezasahuje do správnosti riešenia, potom po častiach púšťa nahrávku a s celou triedou prechádza o aký hudobný nástroj sa jedná. Otázky na záver nemajú vedomostný charakter, skôr majú prebudiť záujem žiakov o hudbu a poéziu. Je preto potrebné, aby učiteľ nechal žiakov voľne vyjadriť svoje názory, postrehy a hodnotenia nad vypočutým šansónom.

5.2.1 Materiál na vypracovanie pre žiaka k pedagogickému listu 2

1a/ Regardez les images. Pour chacune des images trouvez le nom qui vous est proposé dans l'encadrement



violin	guitare	piano	harpe
flûte de pan	xylophone	tuba	trompette

Les types d'instruments sont classés en plusieurs groupes. Pour les classer, il faut savoir ce qui les fait sonner et résonner. On distingue les instruments à cordes, les instruments à vent, les instruments à percussion et les autres groupes.

1b/ Entourez en bleu les instruments à vent, en jaune les instruments à cordes et en marron les percussions :



2/ Dans la deuxième colonne, trouvez la définition des instruments énumérés dans la première.

A. balalaïka	1. instrument de musique à caisse de résonance bombée et à cordes
B. luth	2. instrument à vent formé de plusieurs tuyaux
C. mandoline	3. instrument de percussion constitué de Calebasses remplies de graines et emmanchées de courts bâtons, que l'on secoue ; on en tient une dans chaque main et les deux produisent un son d'une hauteur différente
D. timbale	4. instrument à vent en métal, en forme de spirale et terminé par une partie évasée, utilisé par les chasseurs
E. maracas	5. instrument de musique russe à cordes, comprenant un manche et une caisse triangulaire
F. flûte de Pan	6. instrument de musique à cordes tendues sur une caisse de résonance dépourvue de manche ; pour en jouer, on le pose sur un plan horizontal et les cordes sont grattées avec les ongles
G. basson	7. instrument à pistons de la famille des cuivres, utilisé notamment dans les fanfares
H. bugle	8. instrument à cordes qui ressemble à la cithare, on l'appelle parfois le piano tzigane ; on en joue généralement en frappant les cordes avec deux petits marteaux tenus dans chacune des mains
I. cor de chasse	9. instrument de musique à claviers et à cordes
J. corne	10. instrument à percussion, grand tambour formé d'un bassin hémisphérique couvert d'une peau tendue, utilisé généralement par paires
K. cornemuse	11. instrument sonore fait d'une corne creuse

L. orgue de Barbarie	12. instrument de musique à vent composé d'un sac de cuir et de deux ou trois tuyaux percés de trous
M. clavecin	13. instrument à vent en bois formant dans l'orchestre la basse de la série des bois
N. cymbalum	14. instrument mobile dont on joue au moyen d'une manivelle
O. cithare	15. instrument de musique à cordes, plus ancien que la guitare

3/ Voilà quelques instruments, pour chaque instrument cherchez un nom désignant le musicien qui le joue.



4/ Jeux des sons. Ecoutez attentivement le son de chaque instrument. En groupes, associez le plus vite possible les sons aux instruments auxquels ils appartiennent et prononcez-les en français.

L'application électronique.

5/ Écoutez une chanson. Qui est l'auteur de cette chanson? De quel type de chanson s'agit-il? C'est un rythme....(donnez un adjectif). Trouvez-vous la mélodie simple à retenir?

Rempissez le texte à trou avec les mots que vous avez écouté.

Les feuilles mortes

Oh je voudrais tant que tu te _____
des jours _____ ou nous étions amis
En ce temps là, la vie était plus belle
Et le soleil plus _____qu'aujourd'hui.
Les feuilles mortes se ramassent à _____
Tu vois je n'ai pas oublié...
Les feuilles mortes se ramassent à _____,
les souvenirs et _____aussi.

Et le vent du Nord les emportent dans la nuit froide de

Tu vois, je _____la chanson que tu me
chantais.

C'est une chanson qui nous _____
Toi qui m'aimais, et je t'aimais
Et nous vivions tous deux _____
toi qui m'aimait, moi qui t'aimais.
Mais la vie_____ ceux qui s'aiment
tout doucement sans faire de bruit
Et la mer efface sur _____
les pas des amants_____ (2 fois)

6/ Y a-t-il beaucoup d'instruments que l'on peut entendre dans la chanson? Quel (s) est (sont) celui (ceux) qui domine(ent)? Essayez d'identifier les instruments qui jouent dans la chanson. Quand, dans quelles parties de la chanson ?

Questions finales : La voix du chanteur- elle m'a plu/ déplu. Elle est ... (donner un qualificatif). Est-ce qu' elle agréable/ désagréable ? Les

phrases du texte sont-elles simples ou complexes ? Trouve-t-on dans ce texte beaucoup d'adjectifs ? de noms ? des verbes ? Lesquels ? Peut-on dire que le texte est formé de vers ? De quel(s) type(s) ? Sont-ils réguliers ? A-t-il des rimes ? Si oui, comment sont-elles. Quelle est l'idée principale de ce texte ? Trouvez-vous la chanson intéressante ? Quels sentiments exprime-t-elle ?

5.2.2 Správne riešenia k pedagogickému listu č. 2

Cvičenie č. 1



guitare (f)



flûte de pan (f)



trompette (f)



violon (m)



harpe (f)



piano (m)



tuba (m)



xylophone (m)

Les instruments à vent en bleu

flûte trombone tuba flûte de pan trompette



Les instruments à corde en jaune

piano harpe mandoline guitare balalaïka



Les instruments à percussion en marron

tambourin tambours timbales triangle



Cvičenie č. 2

A-5	F-2	K-12
B-15	G-13	L-14
C-1	H-7	M-9
D-10	I-4	N-8
E-3	J-11	O-6

Cvičenie č. 3

Piano	pianiste
Violoncelle	violoncelliste
Harpe	harpiste
Cymbale	cymbalier
Tambour	tambour
Tuba	tubiste
Clarinette	clarinettiste
Trombone	tromboniste
Tambourin	tambouriniste
Triangle	triangliste
Guitare	guitariste
Accordéon	accordéoniste

Cvičenie č. 4 je realizované elektronickou aplikáciou. V aplikácii žiaci majú reagovať na zvuk, kliknúť na správny nástroj, ktorý má daný zvuk vydávať. Aplikácia priradzuje za správnu odpoveď jeden bod, za nesprávnu odpoveď nula bodov. Body jednotlivých skupín sa na konci hry spočítajú a tá skupina, ktorá mala najviac bodov vyhráva.

Cvičenie č. 5

L'auteur de la chanson est Jacques Prévert. Il s'agit d'une chanson française. C'est un genre musicale typiquement française. La chanson est d'une rythme lente. La mélodie est plutôt simple à retenir.

Les feuilles mortes

Oh je voudrais tant que tu te **souviennes**
des jours **heureux** ou nous étions amis
En ce temps là, la vie était plus belle
Et le soleil plus **brûlant** qu'aujourd'hui.
Les feuilles mortes se ramassent à **la pelle**
Tu vois je n'ai pas oublié...
Les feuilles mortes se ramassent à **la pelle**,
les souvenirs et **les regrets** aussi.

Et le vent du Nord les emportent dans la nuit froide
de **l'oubli**
Tu vois, je **n'ai pas oublié** la chanson que tu me
chantais.

C'est une chanson qui nous **ressemble**
Toi qui m'aimais, et je t'aimais

Et nous vivions tous deux **ensemble**
toi qui m'aimait, moi qui t'aimais.
Mais la vie **sépare** ceux qui s'aiment
tout doucement sans faire de bruit
Et la mer efface sur **le sable**
les pas des amants **désunis** **2fois**

Cvičenie č. 6

Dans la chanson, on peut écouter les sons de piano, de contrebasse, de guitare, de xylophone et d'accordéon. Il y a des instruments qui dominent dans la chanson - le piano et l'accordéon. Le piano joue au cours de toute la chanson. L'accordéon accentue seulement quelques passages et la contrebasse, la guitare et le xylophone accompagnent les sons de piano et l'accordéon. A la fin de la chanson, le piano joue le rôle le plus dominant de tous les instruments.

Des réponses possibles aux questions :

La voix de chanteur est agréable, elle suscite des émotions de souvenirs, de nostalgie amoureuse. Les phrases du texte sont simples, pas de phrases complexes, elles sont faciles à comprendre. Dans le texte, on peut distinguer beaucoup d'adjectifs – brûlant, heureux, mortes, froide, désunis. Les verbes sont soit dans l'imparfait, soit dans le présent. Dans la première strophe, il y a une rime croisée ABAB. Dans le refrain : la rime riche – ressemble/ensemble, il s'agit d'une rime croisée ABAB. Le reste de la chanson est construit en vers libre.

La chanson parle de l'amour perdu, lointain. C'est une évocation de souvenir de l'amour qui est déjà finie. Elle exprime le sentiment de nostalgie, de regret, de la douleur sur l'amour perdu.

5.3 Pedagogický list č.3. Francúzsky šansón a interpreti

Manuál pre vyučujúceho

Pedagogické ciele: predstavenie francúzskeho šansónu a najznámejších hudobných interpretov textov Jacquesa Préverta, precvičovanie ústneho prejavu vo francúzštine, čítanie s porozumením textu a posluš s porozumením.

Téma: francúzsky šansón s textom piesne Jacquesa Préverta a jeho hudobní interpreti.

Jazyková úroveň: B2

Použitý materiál : obrázky s fotografiami francúzskych šansoniérov: Yves Montand, Edith Piaf, kompaktné disky s nahrávkami, text piesne Jacquesa Préverta s medzerami na doplnenie.

Pedagogické východiská: V závislosti od množstva času potrebnému k realizácii jednotlivých cvičení, nie je nutné robiť ich v jednej vyučovacej hodine. Je možné upraviť si ich následnosť, prípadne ich rozdeliť do troch i viacerých vyučovacích hodín.

Čas: práca s textom - 30 minút, práca s obrázkami šansoniérov - 20 minút, posluš šansónu s porozumením - 20 minút, krátka diskusia - 15 minút.**Cvičenie č. 1**

Cvičenie je zamerané na čítanie s porozumením. Pri tomto type cvičení sa zväčšuje žiakova pasívna slovná zásoba, obohacuje sa o nové výrazy a ustálené slovné spojenia v cudzom jazyku. Zároveň text a nasledujúce cvičenia oboznamujú žiaka s francúzskym šansónom a jeho špecifikami. Učiteľ nechá žiakov čítať text v tichosti samotných, nasledujúce cvičenie *vrai ou faux* je určené k práci vo dvojici. Na otázky odpovedá celá trieda pred učiteľom.

Cvičenie č. 2

Cvičenie je vhodné k trénovaniu komunikačných kompetencií a ústneho prejavu v cudzom jazyku. Je určené k práci vo dvojici. Učiteľ rozdá do každej dvojice dve verzie tabuliek. Verziu A bude mať jeden žiak, verziu B druhý žiak. Ich úlohou je doplniť chýbajúce informácie tak, že budú klásť otázky partnerovi vo dvojici, ktorý týmito informáciami disponuje. Učiteľ počas aktivity monitoruje a dopĺňa slovnú zásobu, ak je to potrebné. Na záver učiteľ správne odpovede vyhodnotí spolu so žiakmi, pred celou triedou.

Cvičenie č. 3

Posluch s porozumením francúzskeho šansónu *Quand tu dors*, text piesne zložil Jacques Prévert, naspievala ho Edith Piaf. Na začiatku aktivity učiteľ predstaví v krátkosti túto pieseň žiakom. Nasleduje prvý posluch. Žiaci dopĺňajú do textu chýbajúce slovíčka. Po ňom je treba nechať žiakom čas, aby si prečítali a porozumeli otázkam. Po druhom posluchu žiaci odpovedajú na otázky pred celou triedou, učiteľ kontroluje správnosť odpovedí. Na záver nasleduje diskusia, ktorá má za cieľ rozprúdiť živú debatu, porovnávanie názorov žiakov na pieseň, prezentovanie žiakových vlastných pocitov a pozorovaní. Rozvíjajú sa pri nej komunikatívne a sociálne kompetencie žiakov.

5.3.1 Materiál na vypracovanie pre žiaka k pedagogickému listu č. 3

1/ Lisez attentivement le texte sur la chanson française et Jacques Prévert :

Nous nous intéressons à un genre typiquement français, né en France et qui est connu dans le monde entier comme « la Chanson française ». Ce genre musical ne se limite pas seulement à la musique, mais il a aussi des ambitions poétiques. Pour le comprendre, il ne suffit pas seulement de l'écouter en fond sonore, il faut en écouter attentivement les paroles. La chanson présente une sorte de poésie originale.

Ce genre de chanson est né dans la première moitié du 20^e siècle. Depuis les années 1950 et même avant, on peut dire qu'on retrouve deux grandes tendances dans la Chanson française : une tentation de la chanson facile, plutôt insouciantes incarnées par les artistes très médiatiques. De l'autre côté : la Chanson à texte, la chanson engagée « Rive gauche », ou simplement une chanson plus adulte et aux velléités artistiques, est encore plus forte et populaire (Charles Trenet, Boris Vian, Juliette Gréco, Jacques Brel, Georges Brassens, Léo Ferré, Barbara).

De nombreux textes de Jacques Prévert, destinés ou non à une interprétation chantée ont été mis en musique par Joseph Kosma, Christiane Verger, Henri Crolla, Maurice Thiriet... Et nombre de ces textes sont devenus des chansons célèbres, dans des registres très divers : des « Feuilles mortes » ou de « Sanguine » à « La Pêche à la baleine » et « En sortant de l'Ecole ». Des classiques. Pourtant, Jacques Prévert a très peu écrit, en tant que tel, pour la chanson. La plupart du temps il le faisait pour les besoins d'un autre art : cinéma, théâtre, danse. Sa première chanson, *Les Animaux ont des ennuis*, mise en musique par Christiane Verger et interprétée notamment par Agnès Capri, fut ainsi composée en 1928 à la demande du danseur et chorégraphe Georges Pomiès.

Quoiqu'il en soit, Jacques Prévert a bien laissé sa trace dans le Panthéon de la chanson française. En n'écrivant pas spécifiquement pour des chanteuses et des chanteurs, le poète était affranchi des règles de la métrique musicale, de l'écriture propre à la chanson. Le rythme de ses textes naissait plus de leur souffle même, de leur tension propre. Et tout l'art des musiciens qui œuvrèrent avec Prévert fut de savoir respecter cette écriture et de concevoir des formes musicales dont la simplicité servait les textes, ayant pour conséquence d'engendrer une opération de charme plus grande. Tout n'est pas dans le texte donc. Et, bien sûr, s'il nous reste de Prévert cette figure d'un vrai-faux chansonnier, c'est parce qu'il fut porté par des interprètes de talent : Marianne Oswald, Agnès Capri, Juliette Gréco, Catherine Sauvage,

Magali Noël, Germaine Montero, Cora Vaucaire ou Edith Piaf. Chez les interprètes masculins : Tino Rossi, Serge Reggiani, Yves Montand, les Frères Jacques, Marcel Mouloudji, Jacques Jansen ou, plus loin, Bing Crosby, qui donna, en 1950, une très belle version de «Autumn leaves »

Compréhension du texte : Vrai ou faux ? Cochez V ou F selon votre choix. Justifiez vos réponses en texte.

1. Quand on écoute les chansons françaises, on ne doit pas se concentrer sur les mots, ils ne sont pas si importants. V / F
2. La chanson française comme le genre musicale est né au début du XX^{ème} siècle. V / F
3. Ce genre de musique avait seulement une grande tendance dans son évolution. V / F
4. Beaucoup de textes de Jacques Prévert ont été mis en musique et ont devenus des chansons chantées par des chansonniers célèbres. V / F
5. Jacques Prévert avait beaucoup écrit pour la chanson française, il a fait ses textes pour être chantés. V / F
6. Sa première chanson a été composée en 1928 et elle a été chantée par Agnès Capri. V / F
7. Prévert a respecté strictement la métrique musicale et les règles de l'écriture propre à la chanson. V / F
8. En effet, l'auteur des chansons ou non, les textes de Prévert ont été beaucoup chantés par les chansonniers illustres. V / F

Répondez aux questions. Répondez par les phrases complètes.

1. Donnez la caractéristique courte du genre La chanson française.
Quelle est sa relation avec la poésie ?
2. Quelles sont les deux tendances dans la chanson française qu'on peut distinguer dès les années 1950 ?
3. Quels poèmes de Jacques Prévert sont devenus les chansons célèbres ?
4. Pour quels besoins artistiques a-t-il créé ses textes ?

5. La poésie de Jacques Prévert a une certaine rythmique à elle-même. Comment les musiciens qui ont collaboré avec Prévert ont profité de ce fait ?
6. Quels sont les plus grands interprètes de Prévert ? Donnez au moins deux masculins et deux féminins.

2/ Dans votre fiche, il y a quelques informations sur les deux chansonniers et interprètes des textes de Jacques Prévert. Les informations que vous disposez ne sont pas complètes. Celles qui vous manquent se trouvent dans la fiche de votre partenaire. Vous devez lui demander ces informations et en plus de répondre à ses questions.

Version A

		
Nom		Edith Piaf / Édith Gassion
La date de naissance	13. octobre 1921	
Premiers succès	Montand a rencontré Edith Piaf dans un cabaret en 1944. Elle est devenue sa protectrice et elle lui a aidé avec sa carrière. En 1945, il avait un grand succès avec Théâtre de l'étoile, son premier récital.	
Caractère	.	Son caractère était violent, elle était énergique, ambitieuse, elle voulait toujours plus.

La vie privée		Elle avait beaucoup d'hommes dans sa vie. Son amant était aussi Yves Montand et Marcel Cerda, un boxeur célèbre.
Chansons les plus célèbres	<i>Les feuilles mortes</i> <i>C'est si bon</i> <i>Paris Canaille</i> <i>La vie en rose</i>	
Chansons avec des paroles de Prévert	<i>Les enfants qui s'aiment</i> <i>Le jardin</i> <i>Les feuilles mortes</i> <i>Page d'écriture</i> <i>Barbara</i>	
Mort		Elle est morte en 1963.

Version B

photographie		
Nom	Yves Montand/ Ivo Livi	
La date de naissance		née à Paris en 1916
Premiers succès		Elle a chanté dans les rues. Luis Leplé l'a trouvée pour le cabaret. Son premier tour de chant était d'un succès énorme
Caractère	Il était très sympathique, charmant agréable, gentil, adoré par les femmes	

La vie privée	Il était l'amant d'Edith Piaf, sa première femme était une actrice Simone Signoret, après la mort de Simone, il s'est marié avec sa secrétaire avec qui il avait l'enfant à l'âge de 67 ans	
Chansons les plus célèbres		<i>Padam padam</i> <i>Milord</i> <i>Non, je ne regrette rien</i> <i>Mon Dieu</i>
Chansons avec des paroles de Prévert		<i>Cri du cœur</i> <i>Quand tu dors</i> <i>Les feuilles mortes</i>
Mort	9. Novembre 1991	

3/ Écoutez la chanson chantée par Édith Piaf *Quand tu dors* et remplissez des lacunes. Lisez les questions ci - dessous. Pendant la deuxième écoute, faites les notes pour pouvoir répondre aux questions.

Edith Piaf

QUAND TU DORS

Paroles: Jacques Prévert, musique: Claude Verger, 1961

Toi tu dors la nuit
Mais j'ai de _____
Je te vois dormir
Ça me fait souffrir
Tes yeux fermés
Ton grand corps _____
C'est drôle, mais ça me fait pleurer
Et soudain, voilà que tu _____
Tu ris aux éclats en dormant
Où donc es-tu en ce _____?
Où donc es-tu parti _____?
Peut-être avec une autre femme
_____ dans un autre pays
Et qu'avec elle, c'est de moi que tu ris...

Toi tu dors la nuit
Moi j'ai de _____
Je te vois dormir

Ça me fait souffrir
 Lorsque tu dors
 Je ne sais pas si tu m'aimes
 T'est tout _____, mais si loin quand même
 Je suis toute nue, _____ contre toi
 Mais c'est comme si j'étais pas là
 J'entends pourtant _____
 Je ne sais pas s'il bat pour moi
 Je ne sais rien, je ne sais plus
 Je voudrais qu'il ne batte plus ton cœur
 Si jamais un jour tu ne m'aimais plus...
 Toi tu rêves la nuit
 Mai j'ai de _____
 Je te vois rêver
 Ça me fait pleurer
 Voilà le jour et soudain tu _____
 Et c'est à moi que tu souris
 Tu souris avec le soleil
 Et _____ à la nuit
 Tu dis des mots toujours pareils:
 " _____ ?"
 Et je réponds comme la veille:
 "Oui mon chéri, j'ai bien dormi!"
 "Et _____ de toi comme chaque nuit..."

Vocabulaire :	insomnie (f)	nespavost'
	allongé	natihnutý, ležiaci
	souffrir	trpieť, strádat
	serré	pritlačený, zmačkaný, pritisnutý
	cœur qui bat	srdce, ktoré bije
	pareil	rovnaký
	Veille (f)	deň predtým
	chéri (m)	miláčik, zlatko
	rêver	snívať

Répondez aux questions suivantes :

- De quoi chante Édith Piaf dans cette chanson. Essayez de l'expliquer en quelques mots.

- Quelle est le comportement de la femme qui chante (présentée par Édith Piaf) envers l'homme.

- Pourquoi elle ne peut pas dormir? Pourquoi elle veut pleurer pendant la nuit?

4. De quoi elle réfléchit en regardant son ami dormant? Est- ce qu'elle a peur de quelque chose?

5. Qu'est-ce qui se passe au début de la journée quand l'homme se réveille ? Quelle est le comportement de la femme ? Pourquoi ?

Les questions pour la discussion finale :

Est-ce que vous aimez la chanson? Quel sentiment vous apporte? Pourquoi ?

Quels instruments entendez-vous dans la chanson ? Pouvez vous caractériser le rythme, la musique de la chanson ?

Quelle est votre impression personnelle de la chanson ? Que pensez-vous du texte, des mots ? Est- ce qu'il y a une harmonie entre le texte et la musique ?

Comment trouvez-vous la voix d'Edith Piaf ? Est- ce qu'elle est agréable, intéressante, trop sentimentale, qu'en pensez vous ?

5.3.2 Správne riešenia k pedagogickému listu č.3

Cvičenie č. 1

a/ Vrai ou faux ?

1. **Faux** : Pour comprendre une chanson, il ne suffit pas seulement de l'écouter en fond sonore, il faut en écouter attentivement les paroles. La chanson présente une sorte de poésie originale.
2. **Vrai** : Ce genre de chanson est né dans la première moitié du 20^{ème} siècle.
3. **Faux** : on peut dire qu'on retrouve deux grandes tendances dans La Chanson française : une tentation de la chanson facile, plutôt insouciant incarnée par les artistes très médiatiques. De l'autre côté : La Chanson à texte, la chanson engagée « Rive gauche », ou simplement une chanson plus adulte et aux velléités artistiques, est encore plus forte et populaire.
4. **Vrai** : De nombreux textes de Jacques Prévert, ont été mis en musique par Joseph Kosma, Christiane Verger, Henri Crolla,

Maurice Thiriet... Et nombre de ces textes sont devenus des chansons célèbres.

5. **Faux** : Pourtant, Jacques Prévert a très peu écrit, en tant que tel, pour la chanson. La plupart du temps il le faisait pour les besoins d'un autre art : cinéma, théâtre, danse.
6. **Vrai** : Sa première chanson, *Les Animaux ont des ennuis*, interprétée notamment par Agnès Capri, fut ainsi composée en 1928.
7. **Faux** : Le poète était affranchi des règles de la métrique musicale, de l'écriture propre à la chanson. Le rythme de ses textes naissait plus de leur souffle même, de leur tension propre.
8. **Vrai** : S'il nous reste de Prévert cette figure d'un vrai-faux chansonnier, c'est parce qu'il fut porté par des interprètes de talent.

b/ Réponses aux questions:

1. La chanson française est un genre musical typiquement français. Il est né au début du 20^{ème} siècle. Il ne se limite pas à la musique seulement. Les paroles des textes sont très poétiques, en écoutant, les textes sont très importants et apportent aux auditeurs une valeur esthétique et poétique.
2. Depuis cette année, il y avait deux grandes tendances dans la chanson française: l'une facile, chantée par les chanteurs médiatiques, l'autre, c'était la chanson à texte, engagée, plus artistique et populaire que la précédente.
3. *Barbara, Les feuilles mortes, Le jardin, En sortant de l'école, La pêche à la baleine, Sanguine* etc.
4. Il faisait ses textes pour la majorité de cas pour les besoins du théâtre, de l'art, de la danse.
5. Jacques Prévert créait des textes qui ont son propre rythme qui naissait de leur souffle même. Les musiciens qui ont collaboré avec Prévert doivent donc respecter sa création et ajuster les formes musicales à elle.
6. Marianne Oswald, Agnès Capri, Juliette Gréco, Tino Rossi, Serge Reggiani, Yves Montand, les Frères Jacques et autres.

Cvičenie č.2

Žiaci kladú otázky vo dvojici svojmu partnerovi *Quand est-il né ? Quel est son pseudonyme* etc. a dostávajú na ne odpovede. Správne riešenie sa nachádza buď v jednej alebo druhej verzii zadania.

Cvičenie č.3

Edith Piaf

QUAND TU DORS

Paroles: Jacques Prévert, musique: Claude Verger, 1961

Toi tu dors la nuit
Mais j'ai de **l'insomnie**
Je te vois dormir
Ça me fait souffrir
Tes yeux fermés
Ton grand corps **allongé**
C'est drôle, mais ça me fait pleurer
Et soudain, voilà que tu **ris**
Tu ris aux éclats en dormant
Où donc es-tu en ce **moment**?
Où donc es-tu parti **vraiment**?
Peut-être avec une autre femme
Très loin dans un autre pays
Et qu'avec elle, c'est de moi que tu ris...

Toi tu dors la nuit
Moi j'ai de **l'insomnie**
Je te vois dormir
Ça me fait souffrir
Lorsque tu dors
Je ne sais pas si tu m'aimes
T'est tout **près**, mais si loin quand même
Je suis toute nue, **serrée** contre toi
Mais c'est comme si j'étais pas là
J'entends pourtant **ton cœur qui bat**
Je ne sais pas s'il bat pour moi
Je ne sais rien, je ne sais plus
Je voudrais qu'il ne batte plus ton cœur
Si jamais un jour tu ne m'aimais plus...

Toi tu rêves la nuit
Mai j'ai de **l'insomnie**
Je te vois rêver
Ça me fait pleurer

Voilà le jour et soudain tu **t'éveilles**
 Et c'est à moi que tu souris
 Tu souris avec le soleil
 Et **je ne pense plus** à la nuit
 Tu dis des mots toujours pareils:
"As-tu passé une bonne nuit?"
 Et je réponds comme la veille:
"Oui mon chéri, j'ai bien dormi!"
"Et j'ai rêvé de toi comme chaque nuit..."

Répondez aux questions suivantes :

1. De quoi chante Édith Piaf dans cette chanson. Essayez de l'expliquer en quelques mots.

Elle chante de l'amour et d'attachement très forts qu'elle éprouve pour son homme. Elle a la peur de le perdre, elle exprime ses sentiments de jalousie, de volonté qu'il ne pense qu'à elle.

2. Quelle est le comportement de la femme qui chante (présentée par Édith Piaf) envers l'homme.

Elle est douce, fine envers lui, elle l'aime beaucoup et lui parle de mots tendres.

3. Pourquoi elle ne peut pas dormir? Pourquoi elle veut pleurer pendant la nuit?

Elle ne peut pas dormir puisqu'elle est trop amoureuse de lui, elle a la peur qu'il peut penser à une autre femme. Elle veut qu'elle soit la seule femme préférée dans sa vie.

4. De quoi elle réfléchit en regardant son ami dormant? Est- ce qu'elle a peur de quelque chose?

Elle a peur de son amour vers elle. Elle s'inquiète si son cœur bat pour elle.

5. Qu'est-ce qui se passe au début de la journée quand l'homme se réveille ? Quelle est le comportement de la femme ? Pourquoi ?

Le matin, l'homme se réveille et il la sourit. Elle lui dit qu'elle a bien dormi et rêvé de lui. C'est une mensonge et la vérité en même temps. Elle comprend que l'homme est avec elle, il l'aime et elle l'aime.

Otázky k záverečnej diskusii sú založené na osobných názoroch a pozorovaniach žiakov, neexistujú na ne správne odpovede. Majú za cieľ, aby žiaci vedeli vyjadriť vlastné názory a postrehy na danú tému.

ZÁVER

„Čo to čítate, princ?“ pýta sa Polonius Hamleta. „Slova, slova, slova... odpovedá dánsky kráľovič“⁸⁹. A práve *Slova (Paroles)* dokázali, aké majstrovstvo sa skrýva v Jacquesovi Prévertovi. Tvorí poéziu hudby – „la langue qui chante“, uprednostňuje argot pred rýmom, používa asonanciu, rým len zriedkakedy a miluje voľný verš. Hlavne všedný deň má u neho svoju poéziu, ktorá nesie v sebe umelecké poslanstvo prežívania ľudského života. Takúto poéziu tvoril Jacques Prévert, francúzsky básnik, ktorého pozná nielen francúzska, ale aj svetová literatúra. V jeho diele sa odráža jemná irónia, laskavosť, no i ostrá kritika.

Medzi jeho priateľov patrili Pablo Picasso, Joan Miró alebo Marc Chagall. Obdivoval surrealizmus, bytostne neznášal akúkoľvek kategorizáciu, či už v politike, náboženstve, ale hlavne v umení. Prévertova poézia si aj v súčasnosti nachádza mnohých obdivovateľov, čoho dôkazom je opakované vydávanie básnických zbierok a neustála obľuba francúzskych šansónov s Prévertovými textami. Mnohé divadelné súbory siahajú po jeho skečoch, aby vyjadrili absurditu našej doby. Je to preto, lebo v Prévertových básňach nachádzame celý rad nejasných, nesúvisiacich prchavých výpovedí, ktoré len niečo naznačujú, a táto nejednoznačnosť je jedným zo znakov modernej poézie, ktorá ju robí nadčasovou. Každý z nás v tejto hektickej dobe zápasí s hľadaním, s hľadaním svojho smerovania, uplatnenia, naplnenia života, filozofickej stránky bytia. A Prévertova poézia nám to hľadanie uľahčuje. To, čo dokáže vyjadriť pár slovami je neuveriteľné. Slovami vykreslí obrázok, ktorý si predstavíte, dá mu melodiku a vy máte pocit, že počujete hudbu. A zrazu objavíte to netušené, čo hľadáte. Je to poznanie alebo myšlienka, ktorá neraz zamrazí. Zastavíte sa a musíte rozmýšľať. O všetkom, čo Vás obklopuje. O prostredí, kde žijete, spoločnosti

⁸⁹ CHATEAU, L.: „Jacques Prévert“. In: *Reflex*, 15, 2000, č. 5. s.62

v ktorej sa pohybujete, o nespravodlivosti a vojnách, o fenoméne citu a lásky k človeku a prírode. Práve v tomto je Prévert nadčasový a aktuálny aj dnes.

V praktickej časti našej diplomovej práce sme sa snažili nuansy Prévertovej tvorby využiť v pedagogickej práci s dospelými. Vypracovali sme tri pedagogické listy, v ktorých sme v prvom rade dbali na rozšírenie vedomostí z francúzskeho jazyka kreatívnou formou. K tomu nás inšpirovala poetika Prévertových veršov a jeho texty k šansónom. Do popredia sme kládli nielen vedomosti, ktoré študent na hodine francúzštiny získa, ale zamerali sme sa hlavne na sprostredkovanie umeleckého zážitku. Formovanie mladého človeka chápeme ako cieľavedomé rozvíjanie tak rozumovej ako aj citovej zložky osobnosti žiaka. Vyučovanie francúzskeho jazyka by malo byť teda originálne, invenčné, dynamické. Pieseň a poézia sú afektívne a estetické podnety, ktoré môžu podnecovať nielen kultúrny aspekt, ale aj vhodný prístup k jazyku. Domnievame sa, že francúzsky šansón a Prévertova poézia sú ideálnym nástrojom na dosiahnutie tohto cieľa. Pri kreovaní pedagogických listov sme dôraz kládli na motiváciu študentov, pretože práve problematika motivácie v modernej pedagogike hrá dôležitú rolu.

„Ano, nesporně existuje zázrak jménem Jacques Prévert,“ povedal kedysi literárny kritik Gabriel Gros a dodal: „Prévert znamená pro lyrickou poezii tolik, kolik Charles Chaplin pro film“⁹⁰, bolo by preto chybou nezoznámiť s jeho poéziou či piesňovou tvorbou i mladú generáciu. Diplomová práca môže slúžiť ako podklad a inšpirácia pre pedagógov francúzskeho jazyka, ako pracovať s jeho poéziou priamo na vyučovacej hodine.

⁹⁰ <http://www.divadloviola.cz/prevert.htm>

RÉSUMÉ

Le mémoire intitulé *La poétique de Jacques Prévert et sa poésie dans l'enseignement de la langue française* est centré sur l'œuvre du poète français, présumé d'être un phénomène littéraire du 20^{ème} siècle. Toute sa création a suivi un seul objectif : l'expression des sentiments de l'homme moderne. Prévert a introduit dans sa poésie le quotidien qu'il a alors présenté à ses contemporains. Il avait la capacité de s'adresser à ses lecteurs avec l'humour, les calembours, les jeux de mots ou les histoires drôles, pour lesquels la poésie était jusque là inconnue. La poétique de ses vers a enthousiasmé les foules et a inspiré l'extension d'une *poésie chantée*. D'après lui, la poésie était une langue qui chante. Outre la poésie, il s'est adonné au théâtre, au cinéma, à la musique et aux autres genres artistiques parmi lesquels appartient ses collages si renommées.

Le début de son ouvrage est associé au surréalisme dont il utilise les techniques avec brio pour obtenir la gradation de la pointe de l'histoire drôle dans ses sketches et associations automatiques. Parallèlement aux surréalistes, le poète refuse toutes les limites et limitations dans sa langue et dans l'imagination poétique. Plus tard, il quitte le surréalisme pour donner la priorité au réalisme poétique dans sa création théâtrale et cinématographique.

La première partie de ce mémoire s'intéresse à la poétique, à l'originalité et l'hétérogénéité des genres de son ouvrage, exprimé par une langue accessible, on peut dire déjà vernaculaire. Dans les chapitres suivants, on trace le profil de l'œuvre de Prévert. Le premier chapitre est dédié au groupe théâtral *Octobre*. Pour ce groupe, formé de jeunes amateurs de la classe ouvrière, d'officiers et d'enseignants, Prévert est indispensable. Il écrit ses premiers pamphlets satiriques sur la société bourgeoise, qui prennent la forme de récitations diverses, de scènes de théâtre jusqu'au cabaret. Au début de sa carrière artistique, c'est le temps spécifique où il « taille sa

plume ». On s'est inspiré de l'humour de Prévert pour analyser ses prochaines « armes littéraires ».

La rencontre avec le cinéaste Marcel Carné a largement influencé sa vie. Par conséquent, notre intérêt se porte sur Jacques Prévert - scénariste, dont les films de réalisme poétique forment un propre monde. On y trouve à part une vision nostalgique du monde avec le nombre « de touches de réalité » que la critique attribue surtout aux vers de Prévert. Leur film commun *Les enfants du paradis* est considéré comme un joyau de l'histoire de la cinématographie mondiale et il est souvent montré encore aujourd'hui. « *Les enfants du paradis* est une symphonie cinématographique, qui ne semble être qu'une histoire d'amour, mais dans le cadre universel, c'est toute une réflexion sur l'existence humaine. »⁹¹

Le deuxième chapitre est dédié aux recueils de poésie dont *Paroles* est le plus connu. Ce recueil à lui seul a apporté au poète un grand succès, il est traduit dans beaucoup de langues, en France, il a connu la plus nombreuse édition dans l'histoire de la publication des recueils de poésie. L'assemblage de tous les textes de l'auteur, constituant ainsi le recueil *Paroles*, est vu comme une action louable pour le vaste public des lecteurs du monde entier. C'était un jeune éditeur, René Bertélé, qui a collectionné patiemment durant plusieurs années l'œuvre de Prévert, lui-même « un négligent ». Sans aucun doute, Bertélé a fait une action louable, parce que chaque homme peut ainsi trouver dans les poèmes de Prévert les différents symboles et liaisons. Prévert, lui-même, seulement brosse certains faits, il en fait la référence « à la volée » et il reste au lecteur d'assortir tel ou tel sentiment ou message.

Prévert utilise les calembours, l'assonance, l'allitération, ou encore l'onomatopée des dictionnaires populaires. Il sait produire un effet comique par une inversion inattendue et soudaine. La palette des sentiments est étendue par l'hétérogénéité des thèmes, parmi lesquels appartiennent en

⁹¹ Pongó, I.: *Prévert očaril aj Montanda*, online, c. 2007, cit. 2011-4-5, dostupné z: www.zaujimavosti.sme.sk/Prevert-ocaril-aj-Montanda.html, preklad autor

premier lieu l'amour, *Genius loci* de Paris, les oiseaux, les animaux...ainsi, dans le monde poétique de Jacques Prévert, la réalité, le rêve et l'irréel coexistent en harmonie.

Les poèmes constituent une condition nécessaire pour la création de la chanson comme cela est évident du troisième chapitre du mémoire. Dans une chanson, le plus important est le texte et, avant tout, son interprétation suggestive. Le sujet de la chanson est le plus souvent l'amour, mais elle peut aussi être une satire pointue, ou traiter de thèmes sociaux. Le rôle du chansonnier consiste à impressionner l'auditeur et susciter en lui la sensation des sentiments. La plupart des chansonniers excelle dans la poésie, et très souvent, les vers des poètes connus, comme c'est le cas chez Prévert, sont mis en musique. Les chansonniers français illustres comme Édith Piaf ou Yves Montand en collaboration avec Joseph Kosma ont composé des chansons immortelles sur grand nombre de poèmes et textes de Prévert. Il faut mentionner la plus connue: *Les feuilles mortes*. Plus tard, en France, Juliette Gréco a également fait enregistrer cette chanson. Elle-même a surnommé Prévert *L'Homme poète*.

Les trois premiers chapitres forment la partie théorique du mémoire qui comporte une analyse de l'œuvre variée et vaste de Jacques Prévert. Nous souhaitons y analyser le message poétique qui est atemporel avec les thèmes de la vie quotidienne, capable de captiver des générations contemporaines. Le mystère en quoi consiste le génie de Prévert se trouve dans la création de films, de poésie ou de musique d'une langue simple, parlée par des gens et facile à comprendre. Il sait transformer la perception personnelle du quotidien en art.

La partie pratique du mémoire traite la poésie prévertienne que l'on trouve dans ses poèmes et chansons, du point de vue de leur utilisation à des fins pédagogiques. Dans l'enseignement de la langue française, il ne s'agit pas seulement d'approfondir les connaissances de la langue française, mais également d'enrichir les étudiants d'une manière créative pour sentir l'art dans la poésie. « La chanson est un lien avec la culture

de l'autre dans sa diversité. Elle est un lieu de découverte de la réalité multiculturelle française et francophone. Elle a aussi une mission de plaisir, de divertissement... »⁹²

Aujourd'hui, la formation d'un élève ne réside pas *a priori* dans la quantité de connaissances obtenues, mais il faut les lui présenter de façon à ce que la couche émotionnelle puisse aussi être intégrée. L'enseignement de la langue étrangère devrait ainsi être originale, dynamique, créative. La chanson et la poésie sont *des stimuli* affectifs et esthétiques. Si elles sont présentées d'une manière efficace, elles peuvent stimuler non seulement un aspect culturel mais aussi une démarche favorable à la langue. Notre hypothèse est que la chanson française et la poésie prévertienne sont un outil idéal pour atteindre cet objectif. Elles participent à la formation de la personnalité de l'individu et à l'enrichissement intellectuel de l'élève.

Le mélange de la musique, des mots et de l'interprétation contient des caractéristiques uniques, qui se distinguent des autres documents oraux présents dans le processus pédagogique. Dans une perspective créative des cours de la langue française, nous avons élaboré trois fiches pédagogiques qui seront une source d'inspiration pour les pédagogues. Dans la première fiche pédagogique, nous présentons la poésie de Jacques Prévert aux jeunes élèves de façon simple et inventive. Parmi les exercices, nous présentons ceux qui traitent la grammaire française. La deuxième fiche pédagogique aborde une chanson française, basée sur un texte de Prévert et dans la troisième fiche, nous présentons aux élèves les chansonniers les plus connus dans une activité attirante pour les adolescents.

Dans les fiches pédagogiques, nous élaborons des exercices concernant la grammaire française, et le développement du vocabulaire. On variait des formes de l'enseignement : activités par deux, activités collectives, activités individuelles et différents types d'exercices:

⁹² www.cavilamenligne.com/docs/approches_pedagogiques_chanson.pdf, s. 1

l'écoute avec compréhension, la lecture avec compréhension, les jeux de rôles. L'idée principale de toutes les fiches pédagogiques est de stimuler une motivation des élèves d'une manière spontanée, à l'aide de jeux. Dans la pédagogie moderne, la problématique de motivation est la base de l'enseignement. Si elle est absente chez les élèves, l'enseignant doit faire des cours plus vivants, plus novateurs.

La conclusion du mémoire est dédiée de nouveau à Prévert. Son œuvre a ouvert un éventail étendu d'utilisation de sa poétique dans l'enseignement de la langue française. La poétique prévertienne a gardé sa force et son impact jusqu'à nos jours. Cela n'est pas dû seulement grâce à son actualité, mais aussi parce que « les textes de Prévert sont un certain écho envers les tendances permanentes de notre essence: le refus de la mystification et en même temps la soif de joie immédiate (personnelle et collective). »⁹³ On peut trouver la preuve de cette idée dans des pièces de théâtre présentes sur les répertoires des théâtres de Prague, par exemple à *Viola- Jak dělat podobiznu ptáka*⁹⁴ (*Comment faire un portrait d'un oiseau*) en première du 18. février 2010 avec l'inoubliable Josef Somr dans le rôle de Prévert.

⁹³ Mortelier, Ch.: *Paroles de Jacques Prévert*, Paris, Hachette, 1976, s. 17

⁹⁴ Viola – poetické divadlo v Praze

BIBLIOGRAFIA

Pramene:

Prévert, J.: *Paroles*, Paris, Gallimard, 1949, ISBN 2-07-036762-2

Spectacle, Paris, Gallimard, 1949, bez ISBN

Grand bal du printemps, Paris, Gallimard, 1951, bez ISBN

Arbres, Paris, Gallimard, 1976, bez ISBN

Slova, Praha, Acropolis, 2000, preklad Petr Skarlant

Divadelní hříčky, Praha, Orbis, 1967, preklad Jirí Konupek

Pohádky pro nehodné děti, Praha, Albatros, 1985, preklad Adolf a Helena Kroupovi, ISBN 13-761-85

Sketches et choeurs parlés (pour le groupe Octobre), Paris, Gallimard, 2007, texty zozbierané a komentované André Heinrichom

Odborná literatúra:

Andry, M.: *Jacques Prévert*, Paris, Fallois, 1994, ISBN 2-87706-213-9

Aristotelés.: *Poetika*, Praha, OIKOYMENH, 2008, preklad Milan Mráz, ISBN 978-80-7298-131

Bergens, A.: *Jacques Prévert*, Paris, Éditions Universitaires, 1969, bez ISBN

Bikoï, F.N.: *Comment introduire la poésie à l'école?*, Cameroun, Université de Dschang, 2005

Calvet, L-J. : *La chanson dans la classe de français langue étrangère. Outils Théoriques*, Paris, Clé International, 1980

Chavot, P.: *L'ABCdaire de Prévert*, Paris Flammarion, 2000, ISBN 2-08-012697-0

Chateau, L.: *Jacques Prévert*, Reflex, 15 ročník, číslo 5, 2000

Chazal, R.: *Marcel Carné*, Paris, Éditions Seghers, 1965

Courrière, Y.: *Jacques Prévert*, Paris, Gallimard, 2000, ISBN 2-07-074055-2

Cuq, J-P., Gruca I. : *Cours de didactique du français langue étrangère et seconde*. Grenoble : Presses Universitaires de Grenoble, 2005

Delière, J; Lafayette,R.: *La clef des chants: thèmes culturels et techniques pédagogiques pour l'enseignement de la civilisation par la chanson*, Paris, The French Review, s.411-425

Demari, J-C. : *De « Gentille alouette » à Lambé An Dro » : cinquante ans de chanson en classe de FLE*, Paris, Le Français dans le Monde, 2001

Doisneau, R a kol.: *Jacques Prévert*, Europe revue mensuelle littéraire, 69 ročník, číslo 748-749, august-september 1991, ISSN 0014-2751

Doružka,L.: *Panoráma populární hudby*, Praha, Mladá fronta, 1981, bez ISBN

Erisman, G.: *Cesta francouzského šansonu*, Praha, Editio Supraphon, 1988, preložil Vladimír Cinke, bez ISBN

Falsteisek, L.: *Jacques Prévert by se dnes dožil sta let*, Praha, Slovo, 2000, bez ISBN

Fikarová, E.: *La chanson française contemporaine en classe de FLE*, Brno, Masarykova univerzita, 2007, bez ISBN

Greet, H.A.: *Jacques Prévert's word games*, Berkeley, University of California press, 1968, bez ISBN

Guglielmino,L.: *The Affective edge: using songs and music in ESL Instruction*, New York, Adult literacy and Basic Education, 1986, s. 19-26

Iantorno, G. : *The Use of songs in the language class*. Roma, Centro italiano di linguistica applicata, 1979

Kalina, L.J.: *Svet kabaretu*, Bratislava, Obzor, 1966, ISBN 65-049-66

Khattate, N.: *Le parcours de la poésie dans l'enseignement du français*, Téhéran, Université Shahid Beheshti press, 1998

Klein, J-C.: *Florilège de la chanson française*, Paris, Bordas, 1990, ISBN 2-04-18461-9

Laster, A.: *Profil littérature, profil d'une oeuvre: Jacques Prévert Paroles*, Paris, Hatier, 1972, bez ISBN

Lebel,P , Perrin, R.: *Écrire avec...Jacques Prévert*, Paris, Belem éditions, 2006, ISBN 2-915577-78-1

Le Roux,S.: *L'évolution de l'enseignement des langues. Cours de didactique du FLE a L'Université du Cap*, Paris, Éditions Unoversitaires, 2008, s. 122, bez ISBN

Morgan, M.: *Avec ces yeux-là*, Paris, Opéra-Mundi-Laffont, 1977, bez ISBN

Mortelier, CH.: *Paroles de Jacques Prévert*, Paris, Hachette, 1976, bez ISBN

Muselová, I.: « Co to čtete ? Slova, Slova... », In : *Mladá fronta DNS*, 16.2.2001, s.3

Och, K.: „Prévert a film“, *Cinepur: časopis pro moderní cinefily*, júl 2003, č.28, s.42

Passeron, R.: *Encyclopédie du surréalisme*, Paris, Somogy, 1975, bez ISBN

Pirot, Ch. ed.: *Les grands interprètes*, Saint-Cyr-sur-Loire, Christian Pirot, 2010, ISBN 978-2-86808-274-9

Riffaterre, M.: *Sémiotique de la poésie*, Paris, Éd. Du Seuil, 1983

Rispail, J-L.: *Les surréalistes, une génération entre le rêve et l'action*, Paris, Gallimard, 1991, ISBN 2-07-053140-6

Roland-Gosselin, E. : *Cultures et relations interculturelles*, Paris, Le Français dans le monde, N° 339, 2005

Roy, C.: *Le dégoût de la poésie*, Paris, Le Nouvel Observateur, 19-25 jún 1997

Picon, G. : *Panorama de la nouvelle littérature française*, Paris, Gallimard, 1960

Pierson, A. ed.: *20 chansons françaises*, Paris, Alain Pierson, 1997, v dispozícii v knižniciach Francúzskeho inštitútu v Čechách a na Slovensku

Štulrajter, M.: *Jacques Prévert – revolta a sloboda*, In: *Cizí jazyky*, 43, 2000, č.3, ISSN 1210-0811

Štulrajter, M.: Možnosti voľného verša, In: *Zborník katedier cudzích jazykov FHV UMB*, Banská Bystrica, 1996, ISBN 80-88825-73-3

Internetové zdroje:

Boiron, M.: *Approches pédagogiques de la chanson. Le plaisir d'apprendre*.
http://www.leplaisirdapprendre.com/docs/approches_pedagogiques_chanson.pdf

Giguet-Legdhen, E.: *La Chanson, un support didactique idéal*, rozhovor s Emmanuelle Rassart, Paris, Franc-Parler, 2008

Dostupné z: <http://www.francparler.org/articles/rassart2008.htm>

Švábenický, J.: *Francouzská drsná škola ve filmu*, online, c. 2006, cit. 2007-10-23

Dostupné z: <http://old.fantomfilm.cz/?type=archive&order=section>

Jacques Prévert, e-článek

http://sites.radiofrance.fr/francemusique/em/greniers/emission.php?e_id=35&d_id=410001747

Édith Piaf, text písne Quand tu dors

http://www.fr musique.ru/texts/p/piaf_edith/quandtudors.htm

obrázek Yvesa Montanda

<http://www.nndb.com/people/821/000023752/yves-167627.jpg>

obrázek Edith Piaf

<http://edith-piaf.narod.ru/pesni.html>

obrázky hudebních nástrojů

http://webinstit.net/fiche%20par%20theme/instrument_musique/fiches_instruments.htm

cvičení o identifikaci zvuků hudebních nástrojů

<http://www.pepit.be/exercices/pourtous/musique/MUSIQ01.html>

